KASIM'86 / 21

250 TL (KDV Dahil)

GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

ARA SEÇİM[illegible]ER VE SOLD[illegible]KA

TÜRK-İŞ'D[illegible]N ETKİSİ

Okurdan Mektup

"AY BAŞINI İPLE ÇEKİYORUM..."

Derginizi yaklaşık iki yıldır izliyorum. İşçi sınıfının davasını savunmada gösterdiğiniz tutarlılık her türlü övgünün üzerinde. İçinde bulunduğumuz zor günlerde derginizin kapağını açmak, umudumu ve savaşım isteğimi bir kat daha arttırıyor. Her ay başımı iple çekiyorum. Yürüdüğünüz yolda başarılar.

ERKİN AKYÜZ

"GEREKLİ OLAN OKUMA EYLEMİ"

Uzun süredir gönderdiğiniz Gün'leri düzenli olarak alıyorum. Gerek cezaevinde, gerekse dışarda insanın kendini geliştirmesi gerektiğine olan inancımla, kaynaksızlığın içersinde kaynaklar yaratarak, gerekli olan okuma eylemini sürdürmeye çalışıyorum.

Bir okur olarak Gün'ün sendikal mücadele, demokrasi mücadelesi, birlik, işçi hakları ve partiler konusunu, bir insanlık suçu olan işkenceyi kitlelere ulaştırmasını takdir ediyorum.

Umut ederim ki çalışmalarınız daha derin ve geniş boyutlara ulaşacaktır.

CEMAL TATAR
Merkez Cezaevi-Ankara

PETKİM İŞÇİLERİNİN İSTEMLERİ

SSK Aliağa Hastanesi, sürekli büyüyen ve gelişen Aliağa'da halkın ve çalışan 15 bin sigortalının ihtiyaçlarına cevap veremiyor. İlerde olabilecek iş kazalarının bir faciaya dönüşmemesi için, öncelikle SSK Aliağa Hastanesinin şehir merkezindeki arsasına yeni ve ihtiyaca cevap verebilecek binasının yapılmasını, ayrıca 15bin elemanın çalıştığı işyerinde olabilecek gaz sızıntılarının ve meslek hastalıklarının tedavilerinin yapılabilmesi için Hastanenin Meslek Hastalıkları Dispanseri'ne dönüştürülmesini istiyoruz. Bunun yanı sıra [illegible]i sorunlarımıza acil çö[illegible]rin[illegible]de şunlardır:

[illegible]'nde şu [illegible]ğum [illegible]ları- [illegible]kim ol[illegible]an hiz[illegible]e- sini[illegible]

-[illegible]u Sanay[illegible] aynı anda olabilecek [illegible]irlenmelerde anında mı da[illegible]in ambulansların çoğaltılmasını istiyoruz.

PETKİM'den bir grup işçi

MEHMET TEVLİM

GÜN

GÜN'e yazın, herkes öğrensin!

GÜN'ün 21.sayısı elinizde. Birkaç ay sonra ikinci yılını doldurup üçüncü yılına girecek. Yayın yaşamına başladığı günden bu yana geçen iki yıl, ülkemizin politik demokratikleştirilmesi savaşımında önemli adımların atıldığı bir dönem oldu. Devrimci-demokratik, sol, sosyalist güçlerin asıl hedefi olan, geri dönülmez, gelişkin bir demokrasinin kazanılmasını, GÜN yayın politikasının ekseni olarak seçti. Sol blok halk güçlerinin sözcüsü olarak GÜN'ün asıl okuyucu kitlesi işçi sınıfının bilinçli kesimleri idi. Ve belki bugüne dek hiçbir politik derginin üstesinden gelemediği ölçüde, işçi okuyucularıyla bütünleşen bir dergi oldu GÜN. Fabrikalarda, atölyelerde, sendikalarda, işyerlerindeki delege seçimlerinde, sendika kongrelerinde GÜN'ün sözü dikkat merkezinde yeraldı. Kısacası, GÜN, okurlarıyla birlikte gelişip bugünkü etkinliğine kavuştu. Şimdi bu doğrultuda daha ileri adımlar atacak bir birikime sahip.

GÜN, okurlarından, yaşadıkları her alanda karşılarına çıkan sorunları dergiye yazmalarını bekliyor. Okurlarımızın çalıştığı işyerindeki, yaşamını sürdürdüğü mahallesindeki en önemsiz gibi görünen bir olay bile, GÜN için önem taşır. Burjuva basını için bir kenara itilecek bir olay, GÜN için önemli bir haber değeri kazanabilir. Bu arada, GÜN'ün etkinliğinin daha artması için kendini yenilemesi, sürekli geliştirmesi gerekiyor ve bu da ancak okurlarının eleştirileri ve önerileriyle gerçekleşebilir. GÜN'e, onun hakkındaki tüm düşündüklerinizi de yazın. Yazdıklarınızın değerlendirileceğini göreceksiniz.

GÜN'e yazın, herkes öğrensin! GÜN'e abone olalım, abone bulalım, onu çevremizde yaygınlaştıralım..

Yazışma adresi: Asmalıçeşme sokak, 14/2, Binbirdirek-İstanbul.

ANAP VE REJİM İÇİN BAŞARISIZLIK

28 EYLÜL'de seçmen tercihini muhalefetten yana kullandı. ANAP'ı ve bütünleştiği 12 Eylül çizgisini onaylamadığını ortaya koydu. 28 Eylül'ün en önemli ve tartışılmaz sonucu, 12 Eylül'ün ve ANAP'ın yenilgisidir.

Seçim sonuçları muhalefete yeni olanaklar sunuyor. Gerçi oyları önemli oranda düşmekle birlikte, ANAP birinci parti olmaktan çıkarılamadı ama, ANAP ve rejim tedirgin ve savunma noktasına çekilmiş durumdadır. Önemli gedikler açılmasına karşın, hala sağlam ve güçlü konumunu koruyan rejimin dayanakları, geniş manevralara ve saldırılara olanak sağlayacak düzeydedir. Muhalefet çizgisi bu gerçekleri kavrayacak bir olgunlukta olmalıdır.

28 Eylül'ü sağlıklı biçimde değerlendirebilmek için, üç unsuru birlikte ele almak gerekiyor: ANAP oylarının düşmesi, DYP'nin ikinci parti olarak belirmesi ve SHP'nin oylarının SODEP + HP oylarının altında kalması.

Seçim sonuçları parti olarak DYP'yi, politik lider olarak Demirel'i öne çıkardı. DYP, MDP'nin boşta kalan oylarını topladı, ANAP'ın yitirdiği oyların büyük bölümünü kendisine çekmeyi başardı. DYP seçim dönemi boyunca, ANAP'tan nitelik olarak farklı bir ekonomik politika önermedi seçmene. Ne var ki, yeni bir çözüm önermemekle birlikte, öylesine bir politik sergileme ve yargılama çizgisi gösterdi ki, seçmenin önemli bir bölümünü etkilemeyi başardı.

Sosyal demokrat hareket açısından ise, süreç tam tersine işledi. 12 Eylül'ün hemen sonrasında, zaten zayıflamış olan CHP liderliği büyük ölçüde çözülerek, politik gelişmelerin ardında sürüklenen, örgütsüz bir çevreye dönüştü. Sosyal demokrat taban, temsil yeteneği olan ya da olmayan her türlü girişime ve komploya açık duruma geldi.

Bu dağınıklığın sonuçları bugün de etkisini sürdürüyor. DYP örneğindekinin tersine, sosyal demokrasi adıyla bütünleşmiş bir lider SHP'ye karşı mücadele ediyor.En yaralayıcı saldırılar bu liderlerden geliyor. SHP seçim başarısızlığının nedenlerini şöyle açıklıyor: Kitlelere net mesajlar vermemek, parti kimliğinin olgunlaşmamış olması, zayıf örgüt yapısı, DSP ve Ecevit faktörü. Bu unsurlar genel olarak doğrudur ama, kesinlikle yeterli değildir. SHP seçim dönemi boyunca 12 Eylül sorununa ve Özal'ın hangi rejimin devamı olduğuna hiç dokunmadı. DYP'nin ısrarla işlediği ve sonuçta da meyvalarını topladığı bu konuda SHP'nin sesi çok cılız kaldı. Seçim propagandası "ANAP'a hayır" sloganına dayandırıldı ama, neden SHP'nin kazanması gerektiği konusu koyu bir gölgede kalmaktan kurtulamadı.

SHP'nin üç konuda tercihini yapmadan, somut ve ikna edici bir program ortaya koyması olanaksızdır: SHP 12 Eylül rejimine, tekellere ve emperyalizme karşı tutumunu net biçimde belirlemelidir.Bu konularda net bir bakış açısına sahip olmadan, SHP'nin bir parti olarak kitlelerin gözünde tüm özellikleriyle biçimlenmesi çok güçtür.

SHP'nin seçim öncesinde dile getirdiği, devletin küçük bir azınlığın işgali altında olduğu ve bu nedenle devletin demokratikleştirilmesinin zorunluluğu konusu, en canalıcı sorundu. Bugün ülkemizde kavganın ana hedefi, ikinci iktidar odağının gücünü ve etkinliğini kırmaktır. Bu başarılmadan ne rejimin gerici çerçevesi parçalanabilir ne de demokrasi sorunu gerçeklik kazanabilir.

Seçim başarısızlığı SHP içindeki truva atlarını harekete geçirdi. Bu sağ unsurlar DYP'nin başarısında 12 Eylül'e karşı tutum alışının önemini görmelerine karşın, partiye daha uslu ve sağ bir politika dayatmaya kalkıştılar. Gericilikle ağız birliği ederek, partinin varolan tüm olumlu değerlerine saldırdılar.SHP liderliğinin muvazaa kalıntılarına karşı açık bir tutum almak yerine yalpalaması, tedirginlik uyandıran bir durum yarattı.

28 Eylül'ün sonuçlarından biri de, 6 Kasım parlamentosunun çöküşünü getirmesidir. Demokrasi için erken seçim en ivedi talep haline gelmiştir. Küçük bir azınlığa dayanarak, yasaklamalar ve baskılarla gaspedilmiş olan iktidarın zayıf karnı erken seçim talebidir. Erken seçim ve yasakların kaldırılması için mücadele, muhalefet güçlerinin demokrasi için işbirliğinin en uygun zeminini yaratmaktadır.

DYP'nin bu iki sorunda da başarılı çizgisini sürdürdüğü görülüyor. Erken seçim konusundaki çıkışı ve parlamento çerçevesinde kurulmaya çalışan muhalefeti teslim alma çabalarına karşı tutum alışı, kendisine etkin bir muhalefet konumu sağlıyor.

SHP'nin bu konulardaki tutumu ise, oldukça kaygı vericidir. SHP, muvazaa kalıntılarının baskısıyla erken seçimden uzak durmak ve rejimle çatışmaktan kaçınma tutumunu en kısa sürede terketmek zorundadır. Eğer şimdiki politikasında ısrar ederse, politikayı belirleyen değil, ardında sürüklenen bir parti olmaktan kurtulamayacaktır. Parti üyeleri ve yöneticileri için MİT'ten bilgi istemeye kalkışan unsurlarla bütünlük kurmaya çalışmanın yalnızca partiye zararı vardır.SHP en kısa sürede etkin bir liderlik kurarak, örgütsel zaaflarını gidermelidir. Beklediği başarıya ancak rejime, tekellere ve emperyalizme karşı tutarlı mücadeleye ulaşılacaktır.

Ara seçimler ve solda politika

Toplumun demokrasi savaşımı verilen her mevzisinde , her ekonomik ve demokratik örgütlenme içinde, belirleyici rol oynayanlar ilerici-sol-sosyalist unsurlardır. Savaşımın sorumluluğunu da bu dinamik öğeler taşıyor. Kahrını da onlar çekiyor. Son yılların tüm yürekli ve gerekli çıkışları bu insanlardan geldi. Peki her kitlesel eylemde ve örgütlenmede en önemli rolü oynayan güçler politika sahnesinde bir seçenek oluşturabiliyor mu?

MURAT GÜNER

ARA SEÇİM sonuçları, tüm siyasal kesimlerde bir kamuoyu yoklaması gibi değerlendiriliyor. Herkes, geleceğe ilişkin politik tahminlerini ya da strateji ve taktiklerini, ara seçim sonuçlarına dayandırarak belirliyor. Bu, bir yanıyla doğru ve gerekli. Ancak sol için, politikanın yalnızca seçimler çerçevesinde ele alınmasının eksiklik ve yanlışlıklarını da taşıyor. Bir kere, sanki sol kavramı sosyal demokrasiyle başlayıp yine onunla bitiyor! Oysa bunun doğru olmadığı sol denince, sosyal demokrasiden daha çok ve esas olarak, sosyalist, devrimci demokrat, ilerici güçlerin tanımlandığını, böyle yazan ve söyleyenler de çok iyi biliyorlar. Anlaşılan, güncel politik sınırlamalar önünde öyle bir teslimiyet duygusu egemen ki , gerçeklerin üstünün örtülmesine bile bile göz yumuluyor. Çözümleme ve açıklamalarda en sığ olanlar ve bir o kadar da yanlış olanlar seçiliyor. Kolaycılık, teslimiyet ve pasifizm, sol kesimde alışkanlık haline getirilmeye çalışılıyor.

Bu kronik hastalığın seçim sonrası gelişimi şu tezlerde gözleniyor:

-Sol, geleneksel (!) oylarını artırmadı: sol yüzde 30, sağ yüzde 70.

-Ecevit'in SHP'ye yönelik eleştirileri etkili oldu. Halk aşırı solun SHP içine sızdığına inandı, korktu ve ona oy vermedi.

-ANAP'tan kopan oylar soldaki SHP'ye ulaşmadan, ara yerdeki DYP'de toplandı. Başka bir deyişle; yüzer gezer oylar SHP'ye değil, DYP'ye gitti.

-Solun "iktidarı" için iki koşul var. Bir, solun birleşmesi (SHP ve DSP'nin birleşmesi), iki, bu solun (gerçekte sosyal demokrasinin) kendini halka iyi anlatabilmesi.

Ne yazık ki bu feraset dolu yargıları paylaşanların sayısı hiç de az değil. Bir bölüm ilerici aydınımız bir türlü başka biçimde düşünemiyor. Ya da başka türlü düşünebileceği, gerçeğin başka yerde olabileceği olasılığına bile kapalı davranıyor. Oysa sözkonusu akıl yürütme tarzı tümüyle egemen çevrelerin propaganda odaklarınca şekillendiriliyor. Bu varsayımlar yılgınlığı ve teslimiyeti sağlama almak amacıyla kullanılıyor. Sonra, bu denli sığ ve politik körlük içeren yaklaşımların hangi yararı görüldü şimdiye kadar? Sosyal demokrasiyle sınırlı dar ve kolaycı dünyalar kimseye huzur sağlamadı yıllardır. O zaman, sınıfsal konumları nedeniyle mani hali olmayanların bakış açılarını değiştirmeleri gerekiyor.

Bu ortamdan yararlananlar kuşkusuz var. SHP kaynamaya başladı. Ağırlığı meclis grubu içinde bulunan sağ kanat, partinin henüz bir kanat olarak şekillenmemiş sol ögelerine karşı cihad açtı. Öylesine pervasızlar ki, "bizi kurultaydaki alkışlar yıktı," "aramızda bölücüler var" diye başlıyorlar, kampanyayı "aşırı solu temizlemek" için emniyetten, MİT'den yardım isteme önerisine kadar vardırıyorlar. SHP içindeki bu egemenlik savaşımı, tekelci burjuvazinin sosyal demokrasiyi sağa çekme ve teslim alma planının uzantısından başka bir şey değil. Aynı zamanda, şimdiki milletvekilleri için gelecekteki adaylıklarını engelleyecek, görece ileri unsurları temizleme fırsatıdır. Bu nedenle, saldırının zamanlamasırastlantısalolarakgörülmemeli. SHP'nin bugünkü durumunda ortam çok uygun. Özgürlükler hedefini başa almamış, kapsamlı bir demokratik programı olmayan, halkın acil ekonomik istemlerine sistemli bir şekilde sahip çıkmamış bir partide, sağ kanat rahatça at oynatıyor. Üstelik, SHP içinde tek işi kanatlar arasında denge sağlamak, yerinden kımıldamadan böyle kutsal bir misyonu sürdürmek olan, o denli geniş bir kesim var ki, en geri çıkışlar bile yadırganmıyor.

Çok açık ki sızma edebiyatı kaba bir aldatmacadır. Ama diyelim ki, Coşkun Kırca gibi akıl hocası kalemşörlerin dediği yapıldı. SHP demokrasi güçlerinden uzaklaştı, iyice sağa kaydı, parti içindeki ilerici ögeler etkisizleştirildi, başarı böyle mi gelecek? Yoksa SHP selefi CHP gibi aynı süreci yaşayıp halkın istemlerinden, soldan koptuğu ölçüde çözülüp, bugünleri bile arar duruma mı düşecek? Yakın tarihteki olgular ikinci seçeneğin daha güçlü olasılık taşıdığını kanıtlıyor.

Şu geleneksel oylar da nedir? Türkiye'nin, geleneksel politik tercihlerin baş rolü oynadığı, katılaşmış, uyuşmuş, statik bir toplumsal yapıya sahip olduğunu kim iddia edebilir? Tam tersine, Türkiye son otuz yıl içinde sayısız değişime, sınıfsal çatışmalara sahne olan, kaynayan bir kazan gibiydi. Bu kazanın fokurdaması basınç değişikliğiyle kontrol edilebiliyor yalnızca . Egemen güçlerin basınç kontrolünü ellerinden kaçırmalarıyla ve belirli öznel koşulların olgunlaşma-

sıyla büyük çalkantılara ya da sıçrayışlara gebe bir toplumda yaşıyoruz. Gelenek denilen gerçekte şu: Kitleler, geçim derdi içinde boğuldukları zaman, kıt olanaklar içinde yaşamını sürdürmek tek ve başlıca amaç haline geldiği zaman, geçici bir dönem için politika önemini yitirir. Bu durumda kitleler gerçek kurtuluşla değil, yalnızca çok kısa erimli ferahlama olanakları ile ilgilenirler. Ancak, kısır döngü içinde yaşam koşullarının giderek ağırlaşması, bu süreci kesinlikle geçici kılar.

Kitleler eyleme ve bu eylemleri yükselten örgütlere yönelirler. Bu bir toplumsal gerçeklikken, sosyal demokrasinin daha yumuşak görünümlerde çıkış yolu araması saçmalıktan başka nedir?

SOSYAL DEMOKRASİ, DYP VE MİLİTARİZM

Sosyal demokrasi DYP'yi yerli yerine koyabiliyor mu? Halk aşırı sol görüntüden çekindiğinden, yüzer gezer oylar DYP'ye yönelmiş! Bu laftır. SHP için aşırı sol yakıştırmasının olağanüstü yersizliği bir yana DYP'nin konumu ve politik tavrı bu kadar küçümsenmemelidir. Gırgır dergisinin DYP'nin başarısını anlatan başmakalesi (kapağı) çok yerindeydi. ANAP'ın sırtındaki işverenler yedekte DYP'yi koşturuyorlar. Gerçekten de ANAP'ın kitleler katında hızla prestij kaybetmesi, yönetici sınıfın DYP'ye maddi destek musluklarını "tekrar" açmasını getirdi. En azından burjuvazinin bir kesimi için böyle. Ancak bu değerlendirme de herşeyi açıklamıyor. Oysa DYP'nin politik taktikleri ve tutumu da çok önemli. DYP ve Demirel ısrarla militarizmi hedef aldılar. Kötülüklerin kaynağını militarizm olduğunu sürekli vurguladılar. Bu yönde, geçerli deyimle, sert bir muhalefet gösterdiler. DYP, köylü kitlelerin bağımsız bir politik örgütlenmesinin olmayışından da yararlandı. Köylülerin ağır yaşam koşullarının militarizmden ve bunun koltuğunun altında yürüyen Özal ekonomisinden kaynaklandığını, propagandasının merkezine koydu. DYP, tarımsal üreticilerin hakkını savunan tek parti gibi çıktı ortaya. Yani DYP, bir yandan kendisine bahşedilen maddi desteklerden yararlanırken, bir yandan da doğru politik taktiği yakaladı.

DYP sağ bir parti. DP ve AP'nin haleflerinden biri; bu doğru. Yalnızca bunlara bakıp DYP'ye yönelen oyları geleneksel sağ saymak isteyen buyursun. Ancak böyle düşünenler, DYP'nin SHP'nin yapmadığı bir şeyi yaptığını, kendi politikasının sınırları içinde, militarizmin mahkum edilmesini istediğini gözardı ederler. Olaya "geleneksel sağ" rahatlığıyla bakınca, emekçi kitlelerin DYP'yi destekleyen bölümünün kısa erimli ekonomik çıkarları yönünde hareket ettiğini ve bu ölçüde militarist politikalara karşı geldiğini görmek mümkün olmuyor.

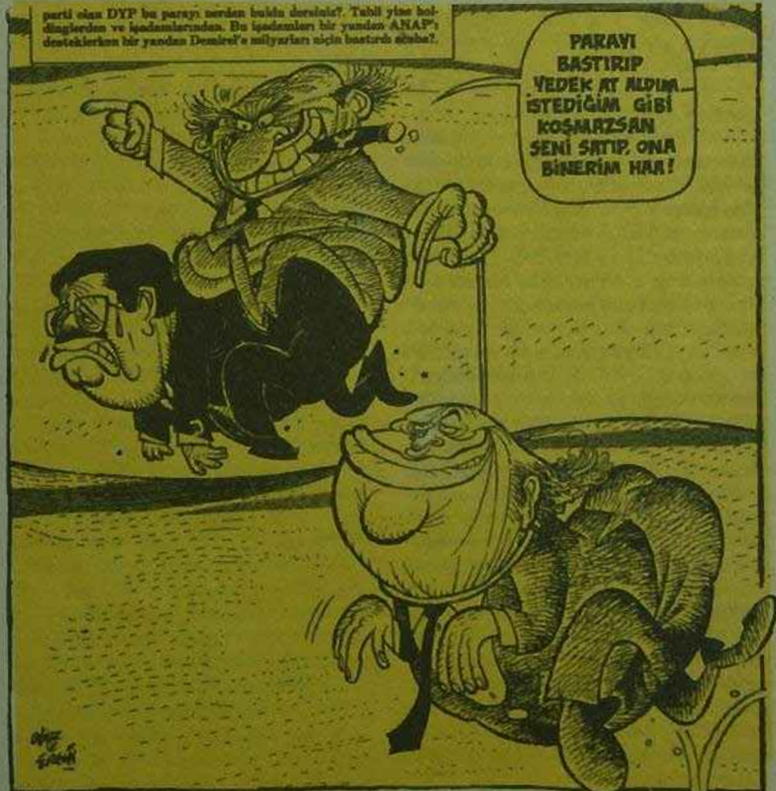
Bir sosyal demokrat ya da daha geniş bir sol iktidar olanağını, yüzer gezer oyları kazanmaya bağlamak çok yanıltıcı. Bundan daha kötüsü de yüzer gezer denen oyları durup dururken kazanmayı düşlemek. Oysa bir politik destek biçimi olarak, oy da kesinlikle savaşım ile kazanılıyor. Savaşım yoksa, uğrunda savaşım verilecek hedefler yoksa, oy bile gelmiyor. Bunu saptamak için siyaset bilimcisi olmak gerekmiyor.

Siyaset oy sayımı ve kendinden menkul yorumlarla sınırlı kalınca Ecevit'e de yalnızca aldığı ve aldırmadığı oylar açısından bakılıyor.

Böldü mü, bölmedi mi? SHP'den ayrı durmakta haklı mı, haksız mı? Sorunun böyle konulabileceğini sanmıyoruz. Ecevit'in belirli kararları var. Sosyal demokrasiyi ilerici-sol-sosyalist güçlerden koparmaya çalışıyor. Sosyal demokrasinin kitleleri böyle toparlayabileceğini ve egemen sınıfsal güçlere ve bu güvenceyi vererek iktidar olabileceğini öngörüyor. Ecevit değişmedikçe, SHP ile beraber de olsa, ayrı da olsa çabası bu yönde olacaktır. Tartışılması gereken bu politikanın kendine ne hayrı dokunduğu ve ne ölçüde gerçekçi olduğu. Çünkü Ecevit'in politikasında yeni bir şey yok. Tek değişiklik sosyal demokrasiyi işçi-emekçi tabanına oturtmak istemesinde. Sessiz, eylemsiz, soldan kopuk bir işçi tabanı! Sonuçlar ne zamandır ortada. Geçmişte CHP'nin sola duvar örme politikasıyla geldiği yerle, şimdi Ecevit'in etrafında toplanan unsurlarla, etkinliğiyle ortada. Dünyada kimi sosyal demokrat liderin başına gelmiştir. Hareketini demokrasi güçlerinden koparmaya çalışırken, kendisi demokrasi savaşımının dışına düşmüştür. Ecevit için bu da bir "olasılık" gibi görünüyor. Sosyal demokrat taban da Ecevit konusunda "lider mi, değil mi" notunu, son çözümlemede ona göre verecek.

SOLUN BİRLİĞİ Mİ, SOSYAL DEMOKRAT PARTİLERİN BİRLİĞİ Mİ?

Şimdi, bu SHP ve DSP birle-

GIRGIR'dan

şince sol birleşmiş mi olacak? Sol böyle mi iktidar adayı olacak? Demokrasi güçleri safında yeralırken, sosyal demokrasinin birleşik bir bütün oluşturması yalnızca pratik işlevleri açısından önemlidir.

yan güçler politika sahnesinde bir seçenek oluşturabiliyor mu? Ne yazık ki hayır. Hatta zaman zaman kısmi ekonomik demokratik savaşımlarda bile birlikte davranmakta güçlük çekiyorlar.

Geleneksel oylar nedir? Türkiye'nin geleneksel politik tercihlerin başrolü oynadığı katılaşmış, uyuşmuş, statik bir toplumsal yapıya sahip olduğunu kim iddia edebilir? Tam tersine Türkiye, son otuz yıl içinde, sayısız değişme sınıfsal çatışmalara sahne olan, kaynayan bir kazan gibiydi.

Yani, çok bilinen, artık oy kaybını asgariye indirmek ya da ortak hedefler doğrultusunda birlikte davranmayı kolaylaştırmak gibi. Bunun yanında çok iyi biliniyor ki, sosyal demokrasi içinde ayrı sesler ve kanatlar hep olacak. Bu nedenle, esas önemlisi, genel olarak sosyal demokrasinin ileri demokratik hedeflere sahip çıkması ve güçlü bir muhalefet için olsun, gerçekten bir iktidar seçeneği oluşturmak için olsun, kendi dışındaki solla işbirliğini öngörmesidir. Sosyal demokrasi birleşmekten daha önce bunu gündemine almalıdır. Anlamlı olan budur. Oysa sosyal demokrasi kısa erimli hesaplar peşinde koşmaya daha yatkın görünüyor. Örneğin SHP, meclis grubu kamburunu sırtında taşımaya çaba gösterirken, DSP buradan kopabilecek en geri ve sağ unsurlarla bir meclis grubu kurmaya gözünü dikiyor.

Toplumda işçi-emekçi yığınlarla ekonomiye hükmeden gerici azınlık arasındaki, demokrasi antidemokrasi karşıtlığı ve ayrışması giderek keskinleşirken, sosyal demokrasi kendisine ikisi arasında bağımsız bir misyon veriyor. Sonuçta kendisi de,onun bu sözümona misyonuna bel bağlayanlar da sahte umutlardan yılgınlığa, sonra yine sahte umutlara gidip geliyorlar. Sosyal demokrasinin böylesine kendini tekrarının bütünüyle kendi sorunu, dar görüşlülüğü olduğunu ileri sürmek de haksızlık olur. Çünkü toplumda bir çelişki yaşanıyor. Toplumun demokrasi savaşımı verilen her mevzisinde, her ekonomik ve demokratik örgütlenme içinde belirleyici rol oynayanlar ilerici-sol-sosyalist unsurlar. Savaşımın sorumluluğunu bu dinamik ögeler taşıyor, kahrını da onlar çekiyor, bir nebze ileri götürülürse, başarı da onların eseri oluyor. Son yılların tüm yürekli ve gerekli çıkışları yine bu insanlardan geldi. Peki her kitlesel eylemde ve örgütlenmede en önemli rolü oyna-

SOL GÜÇLERİN ÖNÜNDE DURAN SORUNLAR VE GÖREVLER

Bu çelişki çözülmedikçe sol politikada anlamsızlık sürecek. Ara seçim bu gerçeği bir kez daha kanıtladı. Solun birliği sağlanmadan, demokratik güçlerin birliği sağlanmıyor. Politikada başarmak için gücü yaratmak, güç için birlik gerekiyor. Birlik ve güç! Bunlar olmadan, bırakalım yeni dostlar kazanmayı ve onları olumlu yönde etkilemeyi, kendini ciddiye almak bile mümkün olmuyor.

Garip şey, birlik deyince yeni bir tartışma başlıyor! Birliğe nasıl biçim vermeli? Sol birliğin örgütsel biçimler alması onu diğer demokrasi güçlerinden tecrit mi eder? Kuşkusuz bu tartışmanın en kolay çözümlenecek yanı. Solun demokratik birliğinden yana olanların, koşullara en uygun, kitlelerle en sıcak bağları kurabilen, en etkili örgütsel biçimlere varması eninde sonunda gerçekleşir. Kimisi ise birliği gerekli ve önemli saymakla birlikte, oluruna inanmıyor. Yürümez diye kestirip atıyor. Çünkü bu çapta bir savaşım yaşamamış, gerekli güven ortamının savaşım içinde pekiştiğine tanık olmamış. Zorunluklar bu kuşkuları da dağıtır gibi görünüyor. Ancak her tartışma böyle değil. Bazıları için demokrasi cephesi hiç de gerekli değil! Onlara göre böyle bir kavram yok sayılmalı, çünkü demokrasi savaşımı anlam ifade etmiyor! Sol içinde bu da tartışılır. Ne var ki, burda ikna süreci bir yere kadar gidebilir. Esas olan bu görüşe karşı ideolojik savaşım, kişileri ve akımları bu anlayıştan kurtarmak olacaktır. Çünkü oportünizm en keskin biçimde demokrasi savaşımını ve demokratik birliği redderek ortaya çıkıyor. Bu noktaya sağdan mı kalkıp geliyor, soldan mı, hiç farketmez. Onun sırtını okşayarak düzeltmek değil, yenmek ve solun dışına atmak sözkonusudur.

Birlikte savaşım bazı kavramların bilince çıkmasını ve yaşama geçmesini gerektiriyor: Özyaşam hakkına saygı ve ortak hedefe bağlılık. Gerçekte de en azından demokrasi savaşımı konusunda, aynı ya da benzer amaçları güden şu kadar siyasi akım ve kişi bulunuyor. Bunların kendilerine ait bir geçmişleri ve bir kimlikleri var. Solda birliğin bir blok şeklinde ortaya çıkması gereği, buradan kaynaklanıyor.

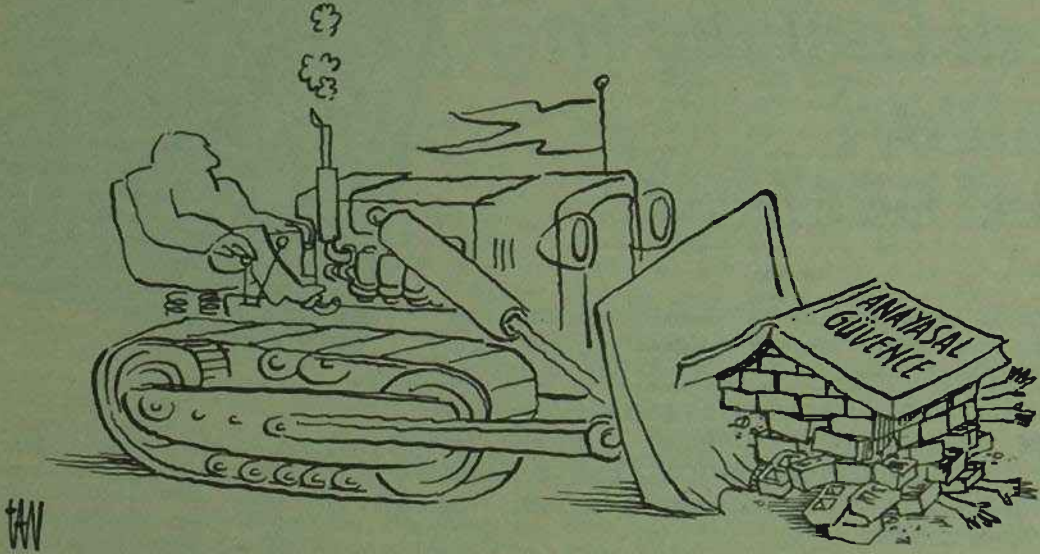
Birlik ancak geçmiş birikimin üzerine inşa edilebilir. Olumluluklarını paylaşarak, olumsuzluklarından dersler çıkararak. Birlik önemli değilse, birikiminde hiçbir kıymeti yoktur. Ya da tersi; birikimi hiçe sayıyorsan, birliği de istemezsin. Ancak politik kimliğini kaybetmiş olanlar böyle düşünür. "Yenisini çıkaracağımdan eskisinin hükmü yoktur," diyerek. Görünüşte daha kolaydı "yeni" hareketler, partiler, örgütler oluşturmak. Tartışmak ve ikna değil, didişmek ve "ben yaptım oldu" demek yeterlidir burada. Ne ifade eder? Bir-iki sol çevre, birkaç on kişi, ha partileşmiş ha partileşmemiş, bunun kitlelerle, birleşik demokrasi savaşımı ile ilgisi ne olur.

Sol, gündemine partileşmeyi koyacaksa, buna yönelik hareket politik örgütler üzerine getirilmiş yasaklamalar başta olmak üzere, tüm anti demokratik yasa ve yasakları hesaba katarak yola çıkmalıdır. Politik yasaklamaları paylaşan ve içine sindiren sol bir örgütlenme düşünülemez. Buradan kalkarak, solun örgütlenmesi kesinlikle ciddi bir güç oluşturmayı hedeflemelidir. Amaç, diğer demokratik ve sol güçlerle didişmek ve rekabet değil; işbirliği, eylem birliği ve cephe birliğiyle olmalıdır. Buna karşın, önümüzdeki dönemde solda başlıca üç eğilimin birarada görüleceği anlaşılıyor: birincisi, dünyanın başını ve sonunu sosyal demokrasiyle sınırlı gören solculuk; ikincisi, oportünist örgütsel çıkışlar ve üçüncüsü, demokratik birlik hareketi, başka bir deyişle sol blok.

Sol, yalnızca bir meclisin sol tarafındaki sıralarda oturmaktan ibaret bir olgu değil. Sola verdiğimiz anlam ve içerik, boş gevezeliğin kendi kendini tatminin ötesinde, yaşamla sıkı sıkıya bağlı, gerçeklerden kaynaklanan bir davranışsa, kitlelerin kurtuluşu için savaşımsa, demokratik birlik savaşımı kesinlikle egemen olacaktır. Ve savaşımın daha ileri aşamaları bu birliğin üzerine inşa edilecektir. ●

ALİ COŞAN

Zamlara "devlet baba" mı dur diyecek?

24 OCAK üzerine ve "24 + 12 formülü" üzerine bugüne kadar çok yazıldı, konuşuldu. Bunları bir kez daha yinelemenin anlamı yok.

Özal ekonomisinin enflasyondan kurtulamayacağı da en az o kadar söylendi, yazıldı. ANAP hükümet programınıntemel ve belki de tek hedefinin enflasyonu yüzde 10 sınırının altına çekmek üzerine kurulu olmasına ve herşeyini ona göre ayarlamasına karşın, enflasyonun giderek yükseleceği de bir o kadar anlatıldı. Bunları da uzun uzadıya yinelemek anlamsız.

24+12 formülünün enflasyonu, enflasyonun da zamları körükleyeceği de yukarıdaki gerçekler kadar çok dile getirildi. Öyle ki, zamların resmen açıklanmaması için kanun hükmünde çıkarılan kararnameyle yüzde 3 sınırının altında olmak koşuluyla sürekli zam yapılabileceği bile kabul edildi. Zamla yaşanılır olundu.

Ancak tedrici artışların da yetemeyeceği gelişmeler vardır, Türkiye ara seçimler öncesinde geldi, oraya dayandı. Ve ANAP yüzde 30'lara, 40'lara bana mısın demez oldu.

Zamlara alışmış olan bir toplum için bile katlanılmaz düzeyde olan bu rakamlara nasıl cesaret edilebildi? Nasıl seçim diye, kamuoyu diye bir sorunu olan parti bu kararları, hem de bir seçim yenilgisinin ardından alabildi?

Alabildi, çünkü henüz seçim şokunu yaşıyor ve henüz İstanbul'da Ankara'da, Erzurum'da toplanan kitlelerden yükselen protesto seslerini algılayamıyor. Henüz "yuh" sesleriyle, "sevgi mırıldanmaları"nı ayıramadığı için, "biz ne yaparsak doğru yaparız, halkımız da bunu böyle bilir" diyebiliyor.

Ama şok geçicidir. Atlattığı anda görecekleri hiç de "onu anlayan bir halk"ın "sevgi nidaları" olmayacak. Bunu ANAP Özal ve rejim görecek, ancak daha önce bizim görmemiz gerekiyor:

Ankara'da Altın Park temel atma töreninde toplanan kitle, kömür rezaletini protesto etti. Üç gün önce televizyondan "halkına" seslenen ve "kendilerine güvenmelerini" isteyen Belediye Başkanını bir çırpıda harcayıverdi hükümet, Ankara ucuz linyit kullanabilecekti...

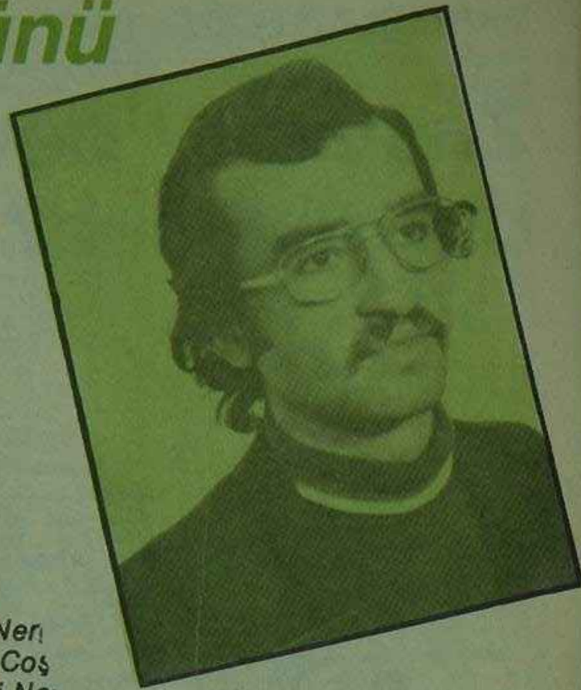
Ankara'da Dikmen'de konutlarını yıkmaya gelen yıkım ekiplerine direnen İlker mahallesi halkına karşı, "ölürlerse ölsünler, girin, yıkın" emri verildi. İkisi çocuk, üç kişi yıkım sırasında öldü. Halkın tepkisi üzerine yıkım ekipleri geri çekildi, yıkım durduruldu...

İstanbul'da hipodruma Başbakanlık Kupası töreni için giden Özal'a zamların ardından "yuh" çekildi. Bakanlar Özal'a "bu atçılar terstirler aldırmayın" dediler. Oysa hipodrum sıradan bir yarış gününden çok daha kalabalıktı. Özal'ın geleceği de önceden duyurulmuştu...

Örnekler henüz çok az, kısıtlı. Ama altı yıldan sonra kitleler yeniden, çok iyi bildikleri birşeyi öğreniyorlar: Kaderlerini başkalarının ellerine bıraktıkça zam, zam, zam... Baskı, baskı...Direndikçe, seslerini yükselttikçe duran yıkımlar, kararlar ve giderek duracak olan zamlar, baskılar.

Türkiye yepyeni bir döneme adımını atıyor. Artık insanlar kendilerine rejimin döne döne öğrettiği bir gerçeği, "devletin baba" olmadığı gerçeğini ne kadar iyi öğrendiklerini günlük yaşamda göstermeye hazırlanıyor. Bu derste gösterilecek başarı aydınlığı, güzel günleri de beraberinde getirecek. ●

8 Kasım 1978 günü işkence edilerek öldürülen Şadi Dalkılıç'ın katilleri hâlâ serbest...

Üsküdar Emniyet Amirliğinden emekli Rumi Ner açıklamasına göre, olayın failleri Ahmet Coş kardeşi Mustafa Coşar ve arkadaşlarıdır. Rumi Ne Şadi Dalkılıç'ın olay gecesi silah tehdidi ile önce M Üsküdar binasına götürüldüğünü, sorguya çekilip işkence edildikten sonra öldürüldüğünü ve Karacaahmet Mezarlığının önüne battaniyeye sarılı olarak bırakıldığını belirtir.

ŞADİ Dalkılıç bundan yaklaşık sekiz yıl önce, 8 Kasım 1978 akşamı, öğrenim gördüğü Üsküdar Paşakapısı Akşam Lisesi'ne gitmek için ayrıldıktan sonra geri dönmez. Ertesi sabah, tüm vücudu iple bağlanmış olarak işkence görmüş bir biçimde Karacaahmet mezarlığı önünde cesedi bulunur. Ancak o zamandan bu yana, ailesinin ülkemizde ne kadar kurum ve makam varsa hepsine başvuruda bulunmasına karşın, Dalkılıç'ın katili bir türlü bulunamaz!

Olaydan sonra soruşturmayı yürüten Üsküdar Emniyet Amiri Rumi Nergis, olayla ilgili olduğu gerekçesiyle Hasan Yeşildağ'ı arar ve bulamayınca da kardeşi Mehmet Yeşildağ'ı gözaltına alarak sorgular. Daha sonra da serbest bırakır. Bu iki kardeşten Mehmet Yeşildağ, şimdi halen Çengelköy'de ikamet etmekte, kardeşi Hasan Yeşildağ ise İsviçre'de. Dalkılıç'ın ailesi, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na verdiği dilekçede aynen şunları belirtmekte:

"Daha sonra yaptığımız araştırmalarda ve özellikle Üsküdar Emniyet Amirliğinden emekli Rumi Nergis'in açıklamasına göre ki bu şahıs şimdi Doğancılar yokuşunda Şölen Kebapevinde çalışmaktadır- olayın failleri Ahmet Coşar'ın kardeşi Mustafa Coşar ve arkadaşlarıdır. Rumi beyin açıklamasına göre, oğlumuz ve kardeşimiz Şadi Dalkılıç, olay gecesi silah tehdidi ile önce Üsküdar MHP binasına götürülmüş, orada Mustafa Coşar tarafından sorguya çekilmiş ve arkadaşları tarafından işkence yapıldıktan sonra boğularak öldürülüp, battaniyeye sarılıp Selimiye-Karacaahmet mezarlığına bırakılmıştır."

Öte yandan maktulün ailesinin olayın üzerine gitmesi birçok kişiyi rahatsız eder. Rahatsız olanların, Rumi Nergis'in adlarını verdiği kişiler olduğu, Şadi Dalkılıç'ın ailesinin yaptığı araştırmalar sonucu ortaya çıkar. Nitekim baba Duran Dalkılıç, Çengelköy Yenimahalle yolu üzerinde siyah renkli ve plakası 16 AS 569 olan motosiklet üzerindeki kişiler tarafından tehdit edilir ve kendisine küfürler yağdırılır. Bu kişilerin, Dalkılıç'ın ailesinin bildirdiğine göre, Kuleli civarında ikamet eden ve aynı plakalı motosikletin sahibi Aydın (Ayhan da olabilir), Dilek konfeksiyondan Nurettin, Yüksel Çakmak, Sebahattin Civelek ve Elazığ'da askerlik yapan Mustafa Coşar olduğu anlaşılır. Şimdi lokantacılık yapan eski Emniyet Amiri Rumi Nergis'in, olayı gerçekleştirenin Mustafa Coşar olduğunu söylemesine karşın, bu kişinin Elazığ'da askerlik yaptığı gerekçesiyle sorgulamaya çağrılmadığını belirtmesi de son derece ilginç bir durum ortaya çıkarıyor. Ülkemizde binlerce insanın askerlik görevlerini yaptıkları sırada sorguya çekildiklerini, zindanlara atıldıklarını ve askerliklerinin haksız biçimde uzatıldığını bilenler için bu ifade ve açıklama iğreti kalıyor.

Şadi Dalkılıç'ın ailesi, katillerin bulunacağından umudunu kesmiş değil. Er ya da geç mutlaka yakalanarak yargılanacaklarını, katilleri yakalayacak namuslu ve adaletten yana kişilerin mutlaka bulunacağını ısrarla belirtiyorlar. ●

SAĞ KESİMDEN GELEN SALDIRILAR SONUCU ÖLDÜRÜLEN İNSANLARIN KATİLLERİ NEDEN BULUNAMIYOR?

Açık ve resmi bir cinayet

Mazlum Güder nasıl öldürüldü

DEV-SOL davasında yargılanan Sinan Kukul ve İbrahim Bingöl'ün, 6.3.1986 günü, 2 No'lu Askeri Mahkeme Başkanlığı'na verdikleri 142 sayfalık dilekçenin 33. sayfasında başlayan bölümü, yukarıdaki soru ile başlıyor: *Mazlum Güder nasıl öldürüldü?*

Dilekçede, Mazlum Güder'in 1980 Mayıs'ında Mersin ilinde tutuklandığı ve bir süre Tarsus Cezaevi'nde kaldıktan sonra Elazığ Cezaevine yollandığı belirtilerek, şöyle deniyor:

"...Ülkenin diğer cezaevlerinde olduğu gibi Elazığ Cezaevinde de sürekli-sistemli ağır işkenceler yapılmakta, yaşam koşulları kısılmakta, savunma hakkı yokedilmektedir. Mazlum Güder hakkında polis raporlarına dayanan iddianamelerle idam istemiyle dava açılmıştı. Ancak beraat etmiştir.

Arkadaşımız dışarıya çıktığında yeniden bıraktığı yerden devam edeceğini düşünenler için tek yol kalmıştır geriye: Kendi koyduğu yasaları bile çiğneyerek hedefine ulaşmak. Önce tahliyesi için bir takım işlemler sürüncemede bırakılır. İşte tam bu sırada Elazığ III no'lu Askeri Cezaevi Başçavuşu Selçuk Öztürk *Sen beraat ettiğine güvenme, iyi şeyler düşünülmüyor hakkında* der. Başçavuşun bu *itirafından* bir gün sonra Adana'da mahkemesi olduğu gerekçesiyle arkadaşımızı hücresinden çıkarırlar. Tüm arkadaşları Adana'dan tahliye edileceği kanısıyla veda ederler. Ayırdına varamamışlardır bu vedanın son olduğunun..."

Oysa Mazlum Güder 3 no'lu Cezaevinden alınır, 2 No'lu cezaevine götürülür. İdare binasında ifadesi alınır ve tekrar 2 no'lu cezaevinin önüne getirilir. Bu götürüp getirme sırasında arabada birlikte olduğu Birlik Yolu davasından yargılanan bir zanlıya, bu götürüp getirmelerden, alınan ifadelerden bir anlam çıkaramadığını, basit sorularla bazı subay ve sivil polislerin ilgilenmesinin garip olduğunu söyler. Mazlum Güder başına gelecekleri adeta sezmiştir. Nitekim aynı gün kuytu bir köşede işkenceye alınır. Gece 03.00 sularında 4 no'lu cezaevinin hücresine getirilir. Saat 04.00'e doğru dolaşan nöbetçi gardiyan, hücreye bakıp "Bu adam ölüyor" diye bağırmaya başlayınca Güder'i hastaneye kaldırırlar. Tarih 4 Mart 1983, Mazlum Güder ise artık yoktur.

Sinan Kukul ve İbrahim Bingöl, Elazığ 3 no'lu cezaevinde bulunan tutukluların Mazlum Güder'in öldürülmesinin tanıkları olduklarını belirtiyor ve o dönem Cezaevi Müdürünün Binbaşı Sazi Özoğlu, İstihbarat Yüzbaşısı Sebahattin...olduğunu, işkence yapan subaylardan 4 no'lu kısmın bölüm subayı Üsteğmen Fahri'nin olaydan sonra Doğu Beyazıt'a tayin edildiğini de açıklıyorlar.

İşte bir işkence, bir ölüm daha. Suçlular aramızda. Adları bile belli. Ne yapılıyor?

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Basın Toplantısı

İşkencenin yeni çeşidi

TUTUKLU Ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği bir basın toplantısı yaparak cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin sağlık sorunlarını ve diş hekimi *asteğmen Aytekin*'in Nazi döneminden kalma askerliğe özenerek Metris cezaevinde yaptıklarını açıkladı.

Basın toplantısında, diş hekimi asteğmen Aytekin'in, siyasi tutukluların çürük dişleri yerine sağlam dişlerini çektiğini, bu işlem sırasında morfin kullanmadığını, "Ben doktorluktan önce askerim," diyecek kadar ileri gittiği belirtildi.

Dernek yöneticileri, 10 Ekim günü tahliye olan tutukluların, tahliye olduktan sonra bile işkence gördüklerini anlattılar.

Anılan kişilerin de bulunduğu basın toplantısında, Dev-Sol davasından tahliye olanların anlattıklarına göre olay şöyle gelişmiş:

10 Ekim günü Dev-Sol davasından 12 kişi tahliye olur. Bunların altısı cezaevinden tahliye edilirken, kalan altısı resmi salınma saati 12.00 olmasına karşın, akşam 17.15'e kadar askerlik şubelerinde gezdirilir. En son Fatih Askerlik şubesinde gezi biter. Daha önceden cezaevinde menenjit ve tüberküloz hastalığı geçirdiği bilinen Umut Özbey, içine konuldukları kapalı cezaevi arabasında hastalığı gereği temiz hava alması gerekirken hiç hava alamadığı için saat 18.00 sıralarında kriz geçirmeye başlar. Basın toplantısına katılan arkadaşlarının anlattığına göre, tüm vücudu kasılır ve nefes alamaz. Bir yandan suni solunum yaptırılırken bir yandan da dışarda duran askerlere doktorun acilen gelmesi gerektiği anlatılmaya çalışılır. Ancak doktor getirilmediği gibi, temiz hava alınması için arabanın dış kapısı bile açılmaz. Arabanın dışında bulunan yakınlarının sivil doktorlar getirmelerine karşın, doktorlar arabaya alınmazlar. Yakınları askerlik şubesindeki teğmene durumu anlatmalarına karşın, teğmenin yanıtı "ölürse ölsün" olur. 19.30'da atılan sloganlar ve yakınlarının ısrarı üzerine, albay ve cezaevi asteğmeni gelip kendilerinden kimliklerini ister. Ne var ki, tahliye olanlar arkadaşlarının ölmek üzere olduğunu, doktorun bir an önce gelmesi gerektiğini ne albaya ne de asteğmene anlatabilirler. Sonuçta, kimliklerini verdikten sonra, saat 20.30 sıralarında serbest bırakılırlar.

İki buçuk saatlik bir uğraştan sonra yaşama dönen Umut Özbey toplantıda, "Bu da işkencenin yeni bir çeşidi, ellerinden kurtulurken bile işkence ile kurtuluyoruz," dedi.

12 Eylül'den belgeler

İşkence uygulamalarında gözden ırak tutulan bir cezaevi

Diyarbakır cezaevinde altı yıla yakın bir süre "kalmış" ve davası sürmekte olan bir tutuklunun tanıklığıyla, bu cezaevindeki uygulamaları açıklamaya geçen sayımızda başlamıştık. Yazı dizimizi bu sayıda da sürdürüyoruz.

NEDEN DİYARBAKIR?

6) Tutukluları fizik olarak zayıf düşürmek için de çeşitli yöntemler uygulanıyordu. Bunların başında temizlik ve sağlık sorunu geliyordu. Tutukluların hastalanması, giderek ölmesi için gerekli herşey yapılıyordu. Bence Diyarbakır cezaevindekiler uygulanan bu yöntemle hücre hücre öldürülüyorlardı. 3 bin civarında olan tutuklu ve hükümlünün uzun süreli toplu bir katilama tabi tutulmuştu. Bu uygulamaların adı budur.

1981-1984 arasındaki üç yıl boyunca iki defa banyoya götürüldük. Her ikisi de zemheri soğuğunda olmuştu. 1981 yılı boyunca yıkanmamıştık. Birgün gardiyanımız hamama gitmek için don katına soyunmamızı isteyince tüm koğuşu bir sevinç kapladı. Herkes hemen soyunup beklemeye başladı. Biraz sonra birinci kat koridorunda dizildik. Blok çavuşu, blok onbaşısı ve on civarında gardiyan koridora geldi. Blok çavuşu "ileri bak" komutu verdi. Emir yerine getirildi. "Tek ses" çıkmadı gerekçesiyle bu komut defalarca tekrarlandı. Sonra rahat-hazırol emirleriyle tabanımızı aynı anda yere vurmadığımız ve yeterli yüksek sesi çıkarmadığımız gerekçesiyle on dakika boyunca talim yaptık. Soğuk betondaki çıplak ayaklarımız hem soğuktan, hem yere vurmaktan mosmor oldu, soğuğa karşı savunmaya geçen derimizdeki tüm kıllar diken diken oldu, dişlerimiz birbirine vurmaya başladı. Nihayet marş söyleyerek hamama doğru yürüyüşe geçtik. 70 kişilik bir insan grubu ile gittiğimiz hamamda 8-10 kurna vardı Her kurnanın başında 10-12 kişi biriktik. Herkez aceleyle başını sabunlamaya başladı, Sular soğuktu. Daha başımızı bile yıkamayı bitirmemiştik ki, banyoyu terketmemizi emri verildi. Aceleyle banyodan fırladık. Geride kalanlar ıslak vücutlarına cop ve kalas yediler. Yeniden koridorda sıraya dizildik. Aynı şekilde "ileri bak", "olmadı", "hazırol", "tek ses çıksın" vs. diye 10 dakika ıslak ıslak soğuk koridorda talim yaptık. Bu yüzden hemen hemen koğuşun yarısı grip ve anjin oldu. Günlerce yüksek ateşle eğitim yapmaya devam ettik.

Bir yıl sonra yine, yanılmıyorsam şubat ayında aynı şekilde banyoya gittik. Bu sefer bizi banyoda ellerinde hortumlarla askerler karşıladı. Üzerimize tazyikli buz gibi su fışkırttılar. Koğuşa geri döndük. Başta blok çavuşu olmak üzere bir çok asker içeri girdi. İyi yürümediğimiz için bizi cezalandıracaklarını söylediler. "Ranza altı" komutuyla yere yatıp ranzaların altına girmeye çalıştık. Giremeyenler cop ve kalaslarla dövüldüler.

Üç yıl boyunca 70 kişilik koğuşumuza günde üç-beş plastik bidon su veriliyordu. Cezaevinde idare ve yemekhane blokunda bulunan koğuşlarda su vardı, bizim bulunduğumuz ve hapisanenin yarı mevcudunu barındıran blokta ise hiç su akmıyordu, idare bizim blokun vanasını kapatmıştı. Üç yıl boyunca su hiç akmadı.

Biz 70 kişi bu su ile üç öğün bulaşığımızı yıkamak, traş olmak, el-yüz yıkamak, tuvalete gitmek ve içmek için kullanmak zorundaydık. Üç öğün bulaşığımızı aynı suda yıkıyorduk. Bu su üstünde bir parmak kalınlığında yağ ve deterjan toplanıyordu. İçecek su olmadığı için bu suyu içenler oluyordu. Çoğunlukla el-yüz yıkayacak suyumuz kalmıyordu. Hatta yıllarca susuz kaldığımızı rahatlıkla söyleyebilirim. Çünkü günde kişi başına beş-altı bardak su düşebiliyordu. Diyarbakır'ın gölgede 42-43 dereceyi bulan kavurucu sıcağında bu suyla yaşamak bir mucizeydi. Bazen susuzluğa dayanamayıp yere düşenler oluyordu. Susuzluktan kavrulmasına rağmen bunlara bir bardak suyunu verenler de oluyordu. Böyle bir özverinin ne kadar zor birşey olduğunu anlatmak gerçekten güçtür.

Bu koşullarda yılların vücudumuzda biriktirdiği kir ve pisliği düşünün. Bu kir ve pislik vücudumuzda ikinci bir doku oluşturmuştu. Bu yüzden yeterli tenefffüs yapılmadığı için ağzımız hep açıktı. Derimizde biriken bu pislik sonucu hepimiz birer bit imalathanesine dönüşmüştük. O kadar çok bit üretiyorduk ki, herkes günde 50-60 tane bit öldürmesine rağmen yine de başa çıkamıyorduk. Sürekli kaşınmadan uyuz olduk. Peşinden vücudumuzda özellikle apış aralarında ve kaba etlerde cılk yaralar oluştu. Bu yaralar zaman zaman kan çıbanlarına dönüştü. Patlayan bu çıbanlardan akan kir ve kan giysilerimizi kolalanmış gibi sertleştirmişti. Bazıları regli kadınlar gibi kıçlarına bez bağlıyorlardı. Bu yetmezmiş gibi havalandırmada başımız pis su rogarına sokularak koğuşa biraz daha pislik taşımamıza neden oluyorlardı.

7) Gerek manen ve gerekse maddeten yok olmamız için sürekli fikir üretiliyor ve uygulamaya konuyordu. Buna göre tutukluları oksijensiz bırakmak bunların en önemlilerinden biriydi. Sekiz ay boyunca koğuşların tüm camları kapatılıyordu. Tahminen 60 metrekarelik bir koğuşta 70, bazen 80 kişi kalıyordu. Zaten bu hacim bilimsel olarak bu kadar insanın yaşamasına

yeterli değildir. Bu yetmezmiş gibi pencerenin kapatılması tek kelime ile insanı adım adım öldürmektedir.

Oksijen yetmezliği yüzünden ağımız sürekli açıktı. Tüm gayretlerimize rağmen kanımızın temizlenmesi için gerekli oksijeni alamıyorduk. Daha hızlı bir tempo ile soluk alıyorduk. Kalbimiz de normalin çok üstünde atıyordu. Ama oksijen yoktu ki! Kalp ne yapsın, ciğer ne yapsın?

Belli bir süre koğuştakilerin renginden enteresan değişiklikler oluyordu. Tenimiz sarı, mor, siyah renklere bürünüyordu. Kalbimiz sıkışıyor, başımız dönüyordu. Buna bir de susuzluğu ve ayakta hazırolda bağıra bağıra marş söylemeyi ekleyin. Şimdi düşünün, bunun adı nedir? İşkence mi? Hayır bu yeterli bir tanımlama değil. Bence bu insan öldürmektir.

Bu koşullarda karın boşluğuna kadar diz çekerek ve bağırarak marş söylüyorduk. Vücudumuzda yeterli bulunmamasına rağmen, herhalde yağ ve etlerimiz eriyerek dışarıya ter atıyordu. Tenimizdeki kir tabakası adeta yanıyordu. İnsanlar birer ısı kaynağı gibiydi. Yanınıza biraz yaklaşan bir insanın çıkardığı enerji sizin teninizi yakıyordu. Buhar, betonarme binanın tavanında yoğunlaşarak damlalar halinde aşağıya düşüyordu. Koğuşu dayanılmaz bir sıcak ve iğrenç bir koku sarıyordu. Domuz ağılı dahi bu koğuşlardan daha iyidir. Nitekim cezaevi idaresi sayımından on dakika önce pencereleri açmamızı istiyordu. Bu süre içinde koğuşun havası değişiyordu. Yine de koku ve sıcaklıktan dolayı koğuşa giremiyor ve bizim paramızla spray alıp koğuş sorumlusuna teslim ediyorlardı. Sayım heyeti gelmeden birkaç dakika önce koğuşa sıkıyordu. Üç yıl yıkanmamış, derisi kir kaplı, üzerinde bitler dolaşan bir insanın kendisine manolya yahut leylak kokusu fışkırtğını düşünün. Ne enterasan bir çelişki değil mi?

8) Bu üç yıl boyunca aç yaşadığımızı söyleyebilirim. Sabahları yanılmıyorsam yarım kilo ağırlığındaki askeri somunun çeyreği kadar ekmek ile ne olduğu belli olmayan sıcak yağlı bir su verilirdi. Bazen 70 kişiye yarım kg. civarında peynir yahut bir kg. civarında zeytin verilirdi. Öğle ve akşam yemeklerinde de yine çeyrek, bazen yarım somun verilirdi. Çoğunlukla makarna, bulgur pilavı, nohut, fasulye, mercimek gibi klasik asker yemeği verilirdi. Umumiyetle dört kişiye bir tabak yemek düşerdi. Bu yemeklere bazen ilaveten salata veya aşure gibi şeyler de verilirdi. Kesinlikle hiçbir insan, hiçbir öğün sofradan doyarak kalkmadı.

Sulu yemeklerde bazen birer parça et de bulunurdu. Yıllarca aç, yeterli vitamin ve protein almamış, bu yüzden bir deri bir kemik kalmış aç insanlar için bu et parçası "hayat"tır. Dört kişilik grupların birindeki her kaşık bu et parçasına saldırır. Başka bir grupta ise bu et tabakta kalır. Herkes ister ki arkadaşı yesin. Bu manzara insanı düşündürür, felsefe yapmaya iter. Kısacası insanı yüceliği ile zayıflığı, özverisi ile bencilliği, olumlu ve olumsuz tipleriyle sergileyen bir tablodur bu. Ve hergün bu tablo binlerce kez seyredilir. Keza insanların susuzluktan kavrulduğu bir zamanda kendi hakkını daha kötü durumdaki bir arkadaşına içeren insanın karşısında, ölecek birine en son anda bir yudum su içirmek için küçük bir bidonda saklanan suyu çalıp içen insanlarda vardır.

9) Tüm bu inanılmaz koşullar sonucunda cezaevinin büyük bir çoğunluğu verem oldu. Herkes bir deri bir kemik kaldı. Gözlerin feri söndü, çukura battı. Ayakta durmaktan dolayı varisler çıktı. Oksijenlikten dolayı kalp büyüdü. Tüm damarlar esnekliğini kaybetti. Eksik beslenmeden diş etleri çürüdü, ağızda diş kalmadı. Sürekli basınç altında olmadan dolayı insanların böbrek, idrar kesesi ve idrar yolları deformasyona uğradı. Herkesin gözleri bozuldu.

Tüm bu sağlık sorunlarına karşılık hiçbir ciddi tedavi yapılmamıştır. Cezaevi yönetimi çok klasik bir yöntemle bir taşla iki kuş vurma yolunu seçti. Herkes için bir sağlık kartı açıldı ve numaralandı. Bu kartların incelenmesinde herkesin zaman zaman revire çıktığı, hastaneye havale edildiği, ilaç verilip tedavi edildiği görülüyordu. Bir denetlemede denetleyene "bravo" dedirtecek kadar mükemmel bir belgeleme yapılmıştı. Yani klasik tabiriyle bu kartlar "teftiş fırçası" na benziyordu. Belki bilmeyen vardır diye anlatayım. Askerlikte her bir birlikte bulunan asker sayısı kadar diş fırçası alınıp depoya konulur. Teftiş öncesi birlik komutanı bu fırçaları askerlere dağıtır, Teftiş anında askerin çantasında, askerin muntazaman dişini yıkadının kanıtı olarak yerini alır. Teftiş bitince toplanır, depoya konur. İşte bizim sağlık kartlarımız buna benziyordu.

Ağır hastalar dahi zamanında doktora çıkarılmıyordu. Örneğin koğuş sorumlusu gardiyana, "komutanım çok hasta bir arkadaşımız var, doktora gitmesi gerekir" dediğinde, gardiyan, "yemek yiyor mu?" diye sorardı. "Evet" yanıtı alınca, "yemek yiyorsa hasta değildir," denirdi.

Revire çıkıldığında hiçbir muayene yapılmaz, insanın yüzüne bakılarak aspirin, novaljin, panalgin gibi ilaçlar verilirdi. Örneğin ayakta duramayacak kadar hasta olduğumda revire çıkmıştım. Durumum çok kötüydü. Doktor bana 15 gün yatak istirahati verdi. Ertesi gün koğuş eğitime çıkarken sorumlu, durumumu gardiyana iletti. Gardiyan buna "ulan i..., senin de doktorun da, raporun da..." diyerek küfretti ve beni yine eğitime çıkardı. Yani ne doktor raporunun ne yasaların cezaevinde bir hükmü yoktu. Gardiyan kraldı ve sözü kanundu.

1983 yılı sonlarına doğru gelindiğinde artık cezaevindekiler yaşamla ölüm sınırında bulunuyorlardı. Çeşitli nedenlerle birçok insan ölüyordu. Bunun için çok acil durumda olanlar hastaneye sevkedilmeye başlandı. Hastanede doyasıya yemek yeniliyor ve su içiliyordu. Orada beş-on gün kalan insanlar oldukça düzelerek cezaevine dönüyordu. Bunun için hastaneye gitme istekleri çoğaldı. Gerekli önlemi almakta gecikmediler. Hastanedeki tutuklu koğuşun yönetiminin cezaevi personeline devri sağlandı. Askeri hekimler cezaevi askerlerinin izniyle koğuşlara girebiliyorlardı. Hastaların birbirleriyle konuşması, dilediği zaman tuvalete gitmesi, sigara içmesi yasaklandı. Yatakta esas duruşta (yani sırtüstü ayak topukları bitişik, başparmaklar işaret parmağının ikinci boğumunda yanlara sarkık ve bacaklara bitişik şekilde) yatma mecburiyeti getirildi. Yani bir hasta yan ve yüzükoyun yatamazdı. Kısacası hastanedeki tutuklu koğuşu cezaevinden daha kötü bir cehenneme çevrildi. Böylece tutukluların hastaneye gitmeleri engellenmiş oldu.

Bir ara, cezaevindeki gardiyanlar arasında iğne yapma merakı başladı. İstek dışı, tutuklular revire çıkarılıp ampül ilaçlar yazdırılıyordu. Paramızla bize şırınga aldırdılar. Zaman zaman koğuşa gelerek tutuklulara isteği dışında iğne yapıyorlardı. Bazen aynı insana kim daha iyi iğne yapıyor diye iki gardiyan yarışıyorlardı. Sonra tutukluya hangisinin daha iyi yaptığı soruluyordu. Kimi seçerse seçsin, ötekinden dayak yemekten kurtuluş yoktu.

• GELECEK SAYIDA SÜRECEK...

Memurlarımıza toplu bir bakışın düşündürdükleri

Memurlar, kaybedilen haklar için öncelikle dernekleşme yolunda adımlar atabilirler. Kuşkusuz yalnızca dernekleşme çözüme yeterli değildir ve demokratik olanakların daha da genişlediği koşullara hazır olabilecek bir sendikal demokrasi anlayışıyla örgütlenmelidir.

ÖMER İNCE

SON ALTI yıl içinde ekonomik olarak alım gücünü en fazla kaybeden kesim memurlar oldu. Resmi istatistiklere göre çalışan kitle içinde en fazla kaybı olan memurların yaşam düzeyi yüzde 50 oranında geriledi. Bunun yanı sıra, sendikal örgütlenme hakkı olmayan memurların, demokratik kitle örgütleri olan dernekler de tümüyle kapatılmış bulunmaktadır. Memur ücretleri hükümet kararnamesi ile siyasi iktidarın istediği biçimde son derece az olarak katsayı sistemine göre artırılmakta, bu kesimin geleceği Başbakanın ağzından çıkacak bir rakama bağlanmaktadır. Ortalama ücretleri 50 bin liranın altında bulunan toplam 1 milyon 300 bin memur ya da kamu görevlisinin yarıya yakın bölümü de asgari ücretin altında yaşama savaşı veriyor.

1985 yılında memurların durumlarını iyileştirme amacıyla çıkarıldığı bildirilen Kanun Gücünde Kararname ise, bırakın memurların durumlarını iyileştirmek bir yana, varolan adaletsizliği de iyice derinleştirdi. Büyük memur-küçük memur ayrımının derinleştirilmesi ile çalışan memur-çalışmayan memur gibi öznel ve yapay ayrılıklarla, memurlar çeşitli sınıflandırmalara tabi tutuldu, sicil ve disiplin yönetmeliğinde yapılan düzenlemelerle de memurun kısmen varolan iş güvencesi de yok edildi. Böylece yaratıcılıktan uzak ve hiyerarşiye daha sıkı bağlanmış, gelişmeye kapalı, kişiliksiz bir memur kesimi yaratılması amaçlanıyordu.

Başbakan Turgut Özal imzası ile ilgili kuruluşlara gönderilen bir genelgede, sözleşmeli personel politikasının yaygınlaştırılması öngörülüyor. Bu da aynı amaca hizmet ediyor. Çünkü sözleşmeli personel olan ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabii memurların, anılan yasada olan kısmi iş güvenceleri ellerinden alınarak, işverene sözleşmeyi istediği zaman feshetme ve yenisini yapmama yetkisi veriyor.

Ülkemizde devlet-memur ilişkileri çağdaş anlayıştan çok uzakta bulunmaktadır. Çünkü ülkemizde devlet, çalıştırdığı insanların sendikalar içinde örgütlenmelerini, anayasa ve anti-demokratik yasalarla engellemiştir. Devlet memurluğu her aşamada yozlaştırılmış, kıyım, açığa alma, göreve son verme gibi anti-demokratik uygulamalar bu kesimin günlük yaşamının parçası haline gelmiştir. Örgütlenme özgürlüğü hiçbir demokratik ülkede görülmeyen bir biçimde bu çalışan kesimin elinden alınmıştır. Bunun sonucu olarak, memurlar kendi aralarında çeşitli biçimlerde bölünmüş, rüşvet ve yolsuzluğun karanlığına itilmiş, ruhsal dengeleri altüst edilmiştir.

Bugün memurlarımız politik hiçbir hakkı kullanamamakta, bu acımasız sömürüye karşı çıkamamaktadır. Kısacası memurlarımız çaresizliğin ve çözümsüzlüğün kısır döngüsü içine sıkıştırılmak istenmektedir.

Bu olumsuzluklara karşın bu kesim kendilerine daha iyi bir yaşam düzeyi sağlayacak özgürlükleri elde ederek, ekonomik demokratik haklarını kazanamaz mı? Bu soruya günümüz koşullarında olumlu yanıt vermek için kimi olanaklar vardır. Ne ki memurların üzerinde demoklesin kılıcı gibi sallandırılan yasaların kendiliğinden değişmesini beklememek gerekiyor. Memurlarımız da diğer çalışan emekçilerle birlikte, her türlü politik faaliyette bulunabilme, bürokrasi içinde yönetime katılma ve sorumluluklarına uygun karar verme olanaklarını sağlayacak kişilikli ve yaratıcı bir çalışma ortamı, maaşının belirlenmesinde etkin olmasını ve her türlü mesleki dayanışma ve çabayı geliştirmesini sağlayacak sendika kurma ve örgütlenme özgürlüğü gibi ekonomik demokratik hakları istemektedir.

Bu hakların elde edilmesinin olanaklı olduğunu söyledik. Bunun için öncelikle dernekleşme yolunda adımlar atılabilir. Hiç kuşkusuz yalnızca dernekleşme, sorunun çözümü için yeterli değildir. Memurların, yasalar içinde varolan yasal olanaklarını en geniş biçimde kullanmak zorunda olduklarının bilincine varmaları gerekiyor. Bu dernekler demokratik olanakların daha da genişlediği koşullara hazır olabilecek bir sendikal demokrasi anlayışı ile örgütlenmelidir. Ancak böylesi dernekler günümüz koşullarında memur haklarını genişletebilir ve kendilerine yeterli desteği sağlayacak bir kamuoyu oluşturulmasına önayak olabilir.

İktidarın kitleleri depolitize ederek uyutma politikası ve "istikrar bozulmasın" biçiminde yansıyan ve bir bakıma da memur hak ve özgürlüklerini kısıtlamaya yönelik girişimlerini boşa çıkarmak da, böylesi bir örgütlenmeye bağlıdır.

Memurların gerçek anlamda grevli-toplu iş sözleşmeli sendikal haklara sahip olması, ancak örgütlülüğün güvence altına alındığı demokratik koşullarla birlikte kazanılabilir. Demokrasi isteminin bir avuç işbirlikçi tekelci dışında toplumun tüm kesimlerince istenir olmasının temel nedeni de budur. Yani bugün memurlar her türlü haklarını kazanabilmek için, yolun demokrasiden geçtiğini görüyorlar. ●

MECLİS'TEN NOTLAR

GÜNDÜZ İLERİ

Tek bacaklı demokrasi

ARA SEÇİMLER yapıldı. Sonuçlar üzerine çok şeyler yazıldı, çizildi. Anayasa oylamasından bu yana, 6 Kasım, 25 Mart ve son olarak 28 Eylül ara seçimleriyle ortaya çıkan en çarpıcı sonuç, halkın askeri yönetimden sivilleşmeye ve demokratikleşmeye ağırlığını koyması şeklinde formüle edilebilir. Parlamentoda kendisini sosyal demokrat olarak nitelendiren HP, daha sonra, SHP milletvekillerinin halkın istemleri doğrultusunda bugüne kadar neler yapabildikleri gözler önündedir. Halkın ne istediğini doğru dürüst anlayıp politika üretmekten yoksun parti ve milletvekilleriyle sosyal demokrasi oynanamayacağı artık ortaya çıkmıştır. Sosyal demokratlar demokratikleşme mücadelesinde tutarlı bir politika izlemedikleri takdirde, DYP'nin "sosyal demokrat" politika izlemesi kimseyi şaşırtmamalıdır!

DYP bunun ilk sinyallerini bugünden vermeye başlamıştır. Sendikaların Genel Kurullarında dile getirilen işçi hak ve özgürlüklerine ilişkin görüşler, TBMM'de ana muhalefet partisinin daha ilerisinde politik tavırlar ortaya konulması, buna karşın SHP'nin serseri mayın gibi oradan oraya çarpması, DYP'nin kitlelere yol göstericilik yapabileceği yolunda yargıların ortaya çıkmasına gerekçe gösterilirse, şaşırılmamalıdır.

Türkiye'deki bu çarpıklık nereden kaynaklanıyor? Türkiye'de demokrasi niçin tek bacaklı insan gibi sekerek yürüyor? İşçi sınıfını, emeğiyle yaşamlarını sürdürenleri gerçekten temsil edecek, sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin desteğini almış politik bir oluşum olmadığı sürece, Türkiye'de sağcı partinin solculuk, sosyal demokrat olduğunu söyleyen SHP'nin milletvekillerinin de sağcılık ve belirli mihraklara yağcılık yapmaları sürüp gidecektir. Örnek mi? Sıralayalım:

-DYP Genel Başkanı Cindoruk, Yol-İş Sendikası Genel Kurulu'nda, işçisi siyasi haklara sahip olmayan ülkede hiçbir vatandaşın politik hakkı yoktur, sadece sermaye lehine işleyen bir Anayasal yapı Türkiye'yi bunalıma sokuyor, siyasetçiler ve sendikacılar elele vererek demokrasiyi işletmeliyiz, diyor.

-SHP'li iki milletvekili Mustafa Çelebi ve Şevki Taştan TBMM Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu'nda Cumhurbaşkanına hakaret ettiği gerekçesiyle dokunulmazlığının kaldırılması istenen Cüneyt Canver'le ilgili Başbakanlık Tezkeresi oylanırken, çekimser kalıyorlar. Çelebi ve Taştan'ın partiden ihraç edilmesi önerilirken, SHP Grup Yönetim Kurulu'nda bazı üyeler,"Canver için iki milletvekilinden mi olalım," diyebiliyorlar.

TBMM'de SHP kulisinde milletvekilleri sosyal demokrat olduğunu söyleyen bir partinin üyesi bulunduklarını unutup gazetecilere, "Kardeşim o da çok ileri gitti. Cumhurbaşkanını eleştiriyor. DİSK'i savunuyor. Fazla solculuk yapıyor," biçiminde, sözümona yakınıyorlar. Avrupa'nın, bırakın sosyal demokrat nitelikteki bir partiyi, muhafazakar partilerden birinin üyesi olan bir kişi, Meclis kulisinde bilmeden bu sözlere tanık olsa herhalde, "Yahu bunlar sağcı mı?" diye sorar.

Meclis'te buna benzer olaylar hemen her gün yaşanıyor. Bundan sonra da herhalde buna benzer örneklere sık sık rastlanacaktır. Ta ki 1988 genel seçimleriyle birlikte halkın eğilimleriyle TBMM'de siyasi partilerin gruplarının çakışacağı bir politik tablo ortaya çıkana kadar.

Türk-İş'de Amerikan etkisi

ABD hakim sınıfları, Türkiye işçi sınıfının potansiyelini çok iyi değerlendirmektedirler. Bu nedenle de 1951'den beri Türkiye sendikacılık hareketini denetlemek, yönlendirmek için küçümsenmeyecek kaynaklar harcamışlardır.

YILDIRIM KOÇ

TÜRK-İŞ ve bağlı sendikaların önemli bir bölümünün bugünkü sendikacılık çizgisinin oluşmasında belirleyici rol oynayan etmenlerden biri devlet ve hükümetlerle bağımlılık ilişkisi ise, diğeri Amerikan sendikacılığıyla ve bazı yıllarda ABD devleti ile kurulan (doğrudan ve dolaylı) bağlardır. Türk-İş'in geleceğinin tartışıldığı ve alternatif programların oluşturulduğu günlerde öncelikle ele alınması gereken konulardan biri Türk-İş ve bağlı sendikaların önemli bir bölümünün bu ilişkisidir.

ABD hakim sınıflarının Türkiye sendikacılık hareketi üzerindeki etkisi çeşitli kanallardan gerçekleştirilmiştir. Bunların bir bölümü doğrudan ABD devletinin organlarıdır. Bunların teşhir olduğu ve yetersiz kaldığı durumlarda ise, daha örtülü organlar ve yollara başvurulmuştur.

ABD hakim sınıflarının Türk-İş'in kurulma sürecindeki etkileri Gün Dergisinde çıkan bir yazımda ele alınmıştı (1). Türk-İş'in 1952 yılı Eylül ayında yapılan Birinci Genel Kurul'undan sonra bu etki giderek arttı.

ABD hakim sınıflarının Türk-İş ve bağlı sendikaların çoğu üzerindeki etkileri sonucunda,

-Türk-İş'in uluslararası sendikal örgütlerle olan ilişkisi ve dayanışması zayıflatıldı ve hatta bazı dönemlerde yok edildi;

-Türk-İş'in Avrupa ülkeleri ve sosyalist ülkelerdeki sendikal merkezlerle olan ilişkileri zayıflatıldı ve Avrupa ülkeleri işçi sınıflarının örgütlenme ve kitle mücadeleleri geleneğinden yararlanma olanağı yok edildi:

—Türkiye'de sendikacılık hareketinin "anti-komünizm" adı altında hakim sınıfların çıkarları doğrultusunda bir saldırıya alet edilmesi ve "demokrasi mücadelesi" adı altında anti-komünistlik yapılması sağlandı.

-Türk-İş'in ve bazı sendikaların işçileri politika dışında tutmaya çalışmalarına, sınıf mücadelesi yerine uzlaşmacılığı savunmalarına ve uygulamalarına yol açıldı.

ABD hakim sınıflarının Türk-İş üzerindeki etkisi, kullanılan araçlar ve yöntemler açısından, dört dönemde ele alınabilir: (1) 1952-1960, (2) 1960-1971, (3) 1971-1980, (4) 1980-1986.

1952-1960 DÖNEMİ

Türk-İş, 1952 yılı Eylül ayında yapılan birinci genel kurulunda Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na katılma kararı aldı. Ancak Çalışma Bakanlığı, kararın üçte iki çoğunlukla alınmadığı gerekçesiyle, gerekli izin vermedi. 1953 yılında Türk-İş'ten kimlerin ABD'ye götürüleceğine ilişkin tartışmalar nedeniyle, Türk-İş Genel Kurulu olağanüstü olarak toplandı. Bu genel kurulda ICFTU temsilcisi sert bir konuşma yaptı, Türk çalışma mevzuatını eleştirdi, sendikacıları pasiflikle suçladı. ICFTU temsilcisinin bu tavrına ilk karşı çıkan kişi, Amerikalıların ABD'ye uzunca bir geziye götürdükleri ve olağanüstü genel kurula gidilmesine yol açan tartışmaları başlatan İsmail Aras'tı. DP'li sendikacılar da ICFTU temsilcisini eleştirdiler ve Türk-İş'in ICFTU'ya üye olmaması doğrultusunda oy kullandılar. Ancak Türk-İş genel kurulu delegelerinin büyük çoğunluğu ICFTU üyeliğini istiyordu. Bu karara karşın, 1953-1960 döneminde Türk-İş'in ICFTU'ya üyeliğine hükümet izin vermedi.

Bu yıllarda ICFTU içinde ağırlığı olan Avrupa sendikaları ile ABD'den AFL (Amerikan Emek Federasyonu) arasındaki ilişkiler gergindi. AFL, ABD hakim sınıflarının çıkarları doğrultusunda ve genel olarak "işçi aristokratlığı" biçiminde nitelendirilebilecek bir yönetime ve politikaya sahipti. AFL'nin uluslararası ilişkileri, ABD hakim sınıflarının dış politikasının bir aracı durumundaydı.

Bu açıdan bakıldığında, Türk-İş'in ICFTU üyeliğini ABD hakim sınıflarının engellediği sonucu çıkarılabilir.

1952-1955 yıllarında ABD'de iki sendikal merkez vardı: AFL (Amerikan Emek Federasyonu) ve CIO (Endüstriyel Örgütler Kongresi). AFL, işçi aristokratlarının düzenle bütünleşmiş örgütlenmesiydi. CIO ise vasıfsız işçilerin örgütlenmesini savunan, ilerici unsurların önemli bir etkinliğe sahip olduğu bir yapıydı. AFL ve CIO 1955 yılında birleşerek AFL-CIO'yu oluşturdular ve yeni örgüte damgasını kısa sürede AFL vurdu. Ancak dikkati çeken nokta, 1952-1955 döneminde Türk-İş'in yalnızca AFL ile ilişki kurması, CIO ile ilişkiye hiç girmemesidir.

1952-1960 döneminde ICFTU devreden çıkarılınca ABD hakim sınıfları Türkiye sendikacılık hareketini yönlendirmede AFL'ye bile fazla gereksinim duymadılar. Türk-İş'i denetleme ve yönlendirmede ABD devlet organlarından Uluslararası Kalkınma Teşkilatı (AID) yeterli oldu.

1960-1971 DÖNEMİ

1960 yılında Türk-İş'in ICFTU üyeliğine izin verildi ve Türk-İş'in Avrupa ülkelerinin sendikal merkezleriyle ilişkileri gelişmeye başladı. 1960 yılında ABD devleti de ABD'ye sendikacı taşıma işine girişti. Türk-İş ve bağlı sendikaların büyük bir bölümünün yöneticileri, ABD'ye ABD devletinin parasıyla götürüldü ve gezdirildi (2).

Bu dönemde Türk-İş bölündü, DİSK kuruldu. DİSK'in Türk-İş'i en çok eleştirdiği noktalardan biri,

Türk-İş'in ABD devletinin bir parçası olan AID'dan aldığı paralardı.

Bu dönemde ABD hakim sınıfları aleyhtarı bir hava hızla yayıldı. Gerek dünyada, gerek Türkiye'de ABD taraftarlarının ve devletinin hareket rahatlığı iyice azaldı.

Ayrıca, AFL-CIO'nun ICFTU ile ilişkileri de bozuldu. AFL-CIO 1969 yılında ICFTU üyeliğinden ayrıldı, ancak ICFTU'nun bölgesel örgütü olan ARO'ya (Asya Bölgesel Örgütü, şimdiki adıyla APRO: Asya-Pasifik Bölgesel Örgütü) üyeliğini sürdürdü.

1971-1980 DÖNEMİ

ABD hakim sınıfları, ABD devletinin doğrudan araçları ve organlarının çok fazla yıpranması karşısında, işçi aristokratlarının yönetimde bulunduğu AFL-CIO'yu devreye soktular.

1968 yılında Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFLI) kuruldu. AAFLI hakkında Gün Dergisinde çıkan yazılara eklenecek fazla bir şey yoktur. AAFLI direktörü Moris Paladino 25 Mayıs 1971 günü Türk-İş yöneticileriyle bir görüşme yaptı ve AAFLI, 12 Mart'ın hemen ardından, Türkiye'de atağa kalktı.

1973 yılında Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) kuruldu. Türkiye bu yıllarda Avrupa Ekonomik Topluluğu'na girmeye çalışıyordu. Türk-İş'in ETUC üyeliğinden korkanlar, ETUC'un kurulmasından üç-beş ay sonra Türk-İş'i ICFTU'nun Asya Bölgesel Örgütü'ne (ARO) soktular ve böylece Türk-İş'in (o tarihlerde ICFTU üyesi olmayan) AFL-CIO ile ilişkilerini güçlendirmeye çalıştılar.

1971-1980 döneminde AAFLI istihbarat topladı, genellikle sağcı bilinen yazarlarla, öğretim üyeleriyle, sendikacılarla ve sendikalarla işbirliği yaptı. Türk-İş ve bağlı sendikaların uluslararası örgütlerle ilişkilerinin gelişmesini engellemede fazla etkili olamadı. Ancak bu örgütlerde yapılması planlanan bazı çalışmaları denetimi altına aldı.

1980-1986 DÖNEMİ

12 Eylül'ün hemen ardından, 10-14 Ekim 1980 günleri Türk-İş ve AAFLI yöneticileri arasında bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda "ortak eğitim faaliyetlerinin uzun vadeli bir planlama ile yürütülmesi uygun" görüldü. AAFLI yeni bir atağa kalktı ve küçümsenmeyecek başarılar sağladı. Bu başarıda hükümetlerin dolaylı ve doğrudan desteği de küçümsenmeyecek bir rol oynadı. AAFLI ile birlikte düzenlenen seminerler hükümetler tarafından desteklendi (3). Örneğin, 12 Eylül sonrasında İstanbul'daki ilk sendikal etkinlik, Tek Gıda İş'in AAFLI ile ortaklaşa düzenlediği bir eğitim semineriydi. 30 Mayıs 1981 tarihinde de AAFLI tarafından finanse edilen ve yönlendirilen Türk-İş Kadınlar Bürosu kuruldu. Halbuki 1979 yılında yapılan bir toplantıda, ICFTU'nun Türk-İş içinde bir kadınlar bürosu kurma girişimi olmuştu.

AAFLI 1984-1985 yıllarında kendisine yöneltilen eleştiriler karşısında stratejisini değiştirdi. Sendikacılık hareketinin bu dönemde büyük desteğini gördüğü uluslararası sendikal örgütlerle ve özellikle Avrupa ülkelerinin sendikal merkezleriyle ilişkilerini gelişmesini engellemek için, "ilerici" bir görünüm takındı. AAFLI, meşruluğunu korumak için, kamuoyunda ilerici olarak bilinen ve tanınan kişileri düzenlediği seminerlere davet etmeye başladı. Birçok ilerici demokrat kişi de, AAFLI'nin gerçek yüzünü bilmediği için, bu oyunda farkında olmadan yer aldı. Bazı kişiler ise, tezgahlanan bu oyunda bilerek rol aldılar ve alıyorlar. AAFLI tarafından düzenlenen seminerlere, dinleyici olarak katılanların sayısı 1980 yılında 929 iken, 1984 yılında 4 bini aştı.

SONUÇ

ABD hakim sınıfları, Türkiye işçi sınıfının potansiyelini çok iyi değerlendirmektedirler. Bu nedenle de, 1951 yılından beri Türkiye sendikacılık hareketi konusunda istihbarat toplamak, bu hareketi denetlemek ve yönlendirmek için küçümsenmeyecek kaynaklar harcamışlardır. Bu çabalarında da önemli ölçüde başarılı olmuşlardır. Bugün Türk-İş'in ve bağlı sendikaların bir bölümünün işbirliği yaptığı AAFLI, ABD hakim sınıflarının yeni koşullarda piyasaya sürdüğü bir paravan örgüttür, dolaylı bir devlet aracıdır. Türkiye sendikacılık hareketinin güçlenebilmesinin önkoşullarından biri, ABD hakim sınıflarının bu ve benzeri araçlarından kurtulmaktır. ●

(1) Koç, Y., "1946 Sendikacılığı ve Türk-İş'in Kuruluşu," II.Bölüm, *Gün Dergisi*, Kasım 1985, No. 9.

(2) Bkz. Koç, Y., "Sendikaların Bağımsızlığı, A.B.D. ve Türk-İş," *II. Tez Üçüncü Kitap*, 1986

(3) Bkz. Işıklı, Prof. Dr. Alpaslan, "Sakıncalı Olan Sendika Hareketinin Bir Yabancı Uydusu Haline Gelmesine Yol Açabilecek İlişkilerdir," *Gün Dergisi*, Haziran 1986, No.16.

Tarihte Bu Ay

3 Kasım 1839, Tanzimat Fermanı okundu. Osmanlı İmparatorluğu anayasal döneme geçti. Padişah yetkileri sınırlandı.

20 Kasım 1910, Meksika'da burjuva demokratik devrimi gerçekleşti.

9 Kasım 1918, Alman burjuva demokratik devrimi zaferle sonuçlandı.

29 Kasım 1945, Yugoslavya Federatif Sosyalist Cumhuriyeti kuruldu.

1 Kasım 1954, Cezayir bağımsızlık savaşı başladı.

17 Kasım 1975, Angola, Portekiz'e karşı verdiği bağımsızlık savaşını kazandı. Agostino Neto önderliğindeki MPLA yönetimi ele aldı. ABD desteğindeki UNİTA ve Çin destekli gerilla güçleri yönetime karşı savaş kararı aldılar. İç savaş başladı.

29 Kasım, Filistin halkıyla dayanışma günü.

10 Kasım 1945, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu kuruldu.

10-17 Kasım Dünya Gençlik Haftası olarak ilan edildi.

16 Kasım 1950, Dünya Barış Konseyi oluşturuldu.

7 Kasım 1917, Rusya'da, dünyanın ilk işçi devleti kuruldu. Petersburg'da, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) önderliğinde İşçi Köylü Asker Sovyetleri kuruldu. Geçici hükümet dağıtıldı, Kerenski kaçtı. Çar tutuklandı. Böylece 1905'de başlayan ve yenilen devrim, 1917 Şubat'ıyla yeniden başlamış ve 7 Kasım'da sonuçlanmış oluyordu. "Dünyayı Sarsan On Gün" olarak anılan devrim günleri rüzgarları tüm dünyayı sarsıyor, kurulan bu ilk işçi devletinin yıkılması için çalışmalar yapan kapitalist devletlere karşı yoğun tepkiler yükseliyordu. Uluslararası dayanışmayla tertipler durduruluyor. Sonradan, yeniden başlayan karşı devrime İngilizler, Almanlar önemli ölçüde destek oldularsa da başarı kazanamıyorlar ve beyaz ordular yeniliyordu. (Tarihteki karışıklık Rus takviminin değişik olmasından kaynaklanmaktadır. O nedenle de Ekim Devrimi kutlamaları 7 Kasım'da yapılmaktadır.)

Sendika merkez genel kurulları yapılıyor

GEÇTİĞİMİZ ay Ankara'da beş sendikanın merkez genel kurulu yapıldı. Bunlardan Türk Metal'in kongresi dergimiz baskıya girerken (25-26 ekim) yapıldı. Basın-İş Senkası ile Sağlık-İş sendikalarının genel kurulları ise, canlı ve iktidara yönelik eleştirilerle geçti. Basın-İş sendikasında, Türk-İş genel kurulunda Petrol-İş başkanı Cevdet Selvi ile birlikte hareket edecek olan Ali Ekber Güvenç ve ekibi, Sağlık-İş'te de DYP'li olduğu bilinen Mustafa Başoğlu ve ekibi yeniden yönetime geldiler. Türk-İş'in büyük sendikalarından olan Yol-İş ile Demiryol-İş'in genel kurulları ise, Türk-İş genel kurulunu etkileyebilecek olmaları ve çıkarılacak dersler bakımından önem taşıyordu.

Demiryol-İş: Kaçırılan fırsat

BULUNDUĞU işkolunda tek sendika olma özelliğini taşıyan Demiryol-İş genel kuruluna büyük çekişmelerle gitti. Genel başkan Mehmet Acıdereli ile birlikte mali sekreter Kazım Özüm ve teşkilatlatlanma sekreteri Cavit Iskalaf sendikadaki gerici kesimlerce destekleniyordu. Gelişmeler yönetim kurulu içinde ayrışmaya yolaçtı ve DYP eğilimli genel sekreter Muhittin Yılmaz ile sosyal demokrat eğilimli mevzuat sekreteri Mahmut Soysal diğer üç yönetim kurulu üyesine karşı tutum takındı.

Divan başkanlığını Türk-İş yöneticileri Şevket Yılmaz, Kaya Özdemir ve Ömer Ergun'un yaptığı genel kurulda, konuşmacılar arasında en çok ilgiyi muhalefetten İstanbul şube başkanı Zafer Boyar'ın konuşması çekti. Bir sosyal demokratın en geniş radikal bakış açısıyla yapabileceği konuşmada, günümüz sorunları yer yer sınıfsal olarak değerlendiriliyor, şimdiki yönetimin sendikal hareketteki tutarsızlığı, geri çekilişi ve yerine göre işveren işbirlikçisi tutumu yerden yere vuruluyordu. Başka delegelerin de aynı noktaları dile getirdikleri görüldü.

Bu koşullarda girilen seçimlerden ise beklenmedik sonuçlar çıkıyordu. İlerici kesimi oluşturan şubeler ayrı ayrı politika belirlemelerinden dolayı birlikte hareket edemiyorlardı. Dolayısıyla üç eğilimden oluşan muhalefet güçlü olmasına karşın, yönetim yine ağırlıkla gerici kesimden oluştu. Genel başkan Acıdereli 232 delegenin 107 oyunu alıyor, *125 oy boş çıkıyordu.* Teşkilatlanma sekreteri Cavit Iskalaf 112 oy alıyor *120 oy boş çıkıyordu.* Mali sekreter Kasım Gözüm ise 110 oy alıyor, *122 oy boş çıkıyordu.* Muhalefet kanadında yer alan diğer iki yönetici de yerlerini koruyordu. Böylece genel kurul öncesindeki aynı yönetim yeniden işbaşına gelmiş oldu. Muhalefetin birlikte davranamaması yüzünden Demiryol-İş kongresinde bir fırsat kaçırıldığı rahatlıkta söylenebilir.

Yol-İş: ANAP'ın hesapları boşa çıktı

Yol-İş genel başkanı Bayram Meral'in Türk-İş'in kongresinde Şevket Yılmaz'ın başkanlığında bir icra kurulu içinde yer alması uzun süredir konuşuluyordu.

Şevket Yılmaz Sosyal demokrat bilinen bir sendikanın başkanını yanına alarak, yeni dönemde yönetiminde kamuoyu gözünde bir rötüş yapma şansı bulacaktı. Bayram Meral'le Şevket Yılmaz'ın aralarından su sızmaması boşuna değildi. 16-19 Ekim günleri yapılan genel kurulda Meral ANAP-MHP destekli bir liste çıkararak eğilimini açıkça ortaya koyuyordu. ANAP milletvekili ve işkollarında değişiklik yapmak için yasa teklifi hazırlamış olan Burhan Kara'nın kardeşi Ali Kara'yı listesine genel sekreter adayı alarak sağ bir liste çıkarıyordu. Genel başkan yardımcısı adayı ise MHP'li bilinen Antalya bölgesinden Hüseyin Baykal'dı. ANAP'ın Burhan Kara eliyle ve Bayram Meral'le işbirliği yaparak kongreye müdahale etmesi günlük basına da yansıdı. DYP eğilimli delegeler ise genel kurulda ikiye bölünüyor, bir kısmı genel kurul öncesi genel sekreter olan Behzat Akdoğan'ın başkan adayı olduğu listeye oy verirken, bir kısmı da B.Meral'in listesini destekliyordu. DYP Genel Başkanı Cindoruk'un genel kurulda yaptığı konuşma ise ilgiç ve önemli karşılanıyordu. Cindoruk, "mesele sosyalist parti-liberal parti tartışması değil, demokrasi yanlıları ile demokrasi karşıtı olanlar arasındaki saflaşmadır," diyerek, bir bakıma sendika kongrelerinde kendileriyle aynı görüşte olanların ANAP yanlıları ve işbirlikçilerine karşı çıkmaları mesajını veriyordu.

Bayram Meral'e Türk-İş'ten, "yönetime geleceksen sendikanı sağlama bağla gel" mesajının gelmiş olması konuşulurken, B.Meral' in aynı zamanda Yol-İş'i köy hizmetleri-karayolları diye iki ayrı işkolunda iki sendikaya bölme yolunda teklifi veren Milletvekili Burhan Kara ve ANAP-MHP yönünde tutum alması, onun tercihini ne yönde yapmış olduğunu net biçimde ortaya koyuyordu. Bu gelişmeler karşısında geçen yıl yapılan olağanüstü genel kurula kadar sendikanın genel sekreteri olan Etem Cankurtaran ve arkadaşları da Behzat Akdoğan'ın ve Recai Emre'nin listesine oy veriyorlardı. Cankurtaran, Bayram Meral'in tutumunu şöyle değerlendirdi: "Teşkilatımız kaldırmaz bu aşırılığı. MHP'liler ANAP müdahalesi ile aday yapıldı. Bu çabalar başarılı olursa ciddi sonuçlar doğurur. Ben de bu gelişmeler karşısında örgütümüzün geleceğinin sıkıntıya düşmemesi için bu anlayışın karşısında olan listeyi destekledim. Hem teşkilat geleneğini korumak, hem de Türk-İş'e yönelik sonuçları bakımından." Zaman zaman iki liste yanlılarının sert tartışmaları ile sona eren genel kurulda, genel başkanlığı ve genel mali sekreterliği B.Meral listesi, diğer beş yönetim kurulu üyeliğini ise B.Akdoğan listesi kazandı.

Türk-İş genel kuruluna gidecek 24 delegeden 22'si ise demokrat listeden seçildi. Sonuçta B.Meral genel kuruldan, başkan seçilmesine rağmen yenik düşerek çıktı. ●

Türk-İş Genel Kurulu'na giderken

CEVDET SELVİ
Petrol-İş Sendikası
Genel Başkanı

TÜRK-İŞ Genel Kurulu, yalnızca Konfederasyona bağlı işçilerin değil, tüm işçi sınıfının ve halkımızın geleceğini etkileyecek ölçüde önem taşımaktadır. Tüm kurum ve kuralları ile işlerlik kazanacak bir demokrasinin oluşup korunması için de, emekçileri ezen ve yoksullaştıran ekonomik politikanın değiştirilme uğraşı için de, bu kongrenin alacağı kararlar büyük ölçüde belirleyici ve yol gösterici olacaktır.

Tüm sendikalar ve kongre delegeleri, kuşkusuz bu sorumlulukların bilincinde olacaklardır, olmak zorundadırlar. Çalışma yaşamındaki etkisizlikten, sendikal haklara vurulan prangadan şikayet edenler, Türk-İş yönetiminin pasif ve sonuç alıcı olmayan tutumundan memnun olmayanlar, işçi haklarını budayan Anayasaya sahip çıkışlarını, yasalara karşı etkin uğraş vermeyişlerini kınayanlar, bu kongreye kesin kararlı ve bilinçli olarak gelmek zorundadırlar.

Her delege ve özellikle sendikaların merkez yönetimleri, geride kalan üç yılı gerçekçi biçimde değerlendirmek ve Türk-İş yönetiminin görevini gereğince yapıp yapmadığına, temsil ettikleri binlerce işçi adına karar vererek kongreye gelmelidir.

Kongrede aynı yönetimi desteklemenin, aynı yönetime oy verip yeniden seçmenin bugüne kadarki uygulamayı aynen onaylamak anlamına geleceğini her delege iyice bilmeli, akıldan uzak tutmamalıdır.

Başkanlar Kurulunda, ara toplantılarda, kongrelerde, seminerlerde basına verdikleri demeç ve haberlerde Türk-İş yönetimini eleştirenler, eleştirdiklerine sahip çıkma çelişkisine düşmekten kaçınmak zorundadır.

Sendika yönetimleri kısmen değişmiş, yeni genel kurul, bir önceki genel kurul delegelerinden de oluşmuş olabilir. Ama işçiler aleyhine değişen koşullar o kadar büyük boyutlara ulaşmıştır ki, bu sürekli olan ve alışkanlık haline gelen olumsuzlukları geçiştirmek olası değildir. İşçilerin, bu genel kuruldan umutla çıkış yolu bekleyen örgütlerin gerçek sahiplerinin beklenti ve özlemlerinin büyük ölçüde değiştiği unutulmamalıdır. Üyelerimizin, artık kendilerini gittikçe yoksullaştıran, kazanılmış haklarını sözleşmelerle geri alan, her an işten atılma korkusu ile kendilerini de, çocuklarını da bunaltan uygulamalara "dur" diyecek güçlü bir ses bekledikleri akıldan çıkarılmamalıdır. Delegelerin, geçmiş fikir bağlantıları ve ilişkileri ne olursa olsun, tabanın bu beklentilerini gözardı edemeyeceklerine, olaya, tarihsel sorumluluklarına sahip çıkarak bilinçle eğileceklerine inanıyor, inanmak istiyorum.

Yönetimdeki değişimin yalnızca kişisel değil, fikir yapısı ve yöntem doğrultusunda da olması gerçeği, verilecek kararlara egemen olmalıdır. Mevcut yönetimle, aynı partilerüstü anlayışı savunan, demokratik uğraşlar yerine diyalog ve ricalarla sonuç alacağı yanılgısında olan, bu yönetimin fikir ve yöntem olarak devamı niteliğini taşıyan değişimlerin, tabanın özlemlerine yanıt olamayacağı unutulmamalıdır. Böylesine yüzeysel ve oyalayıcı değişimlerle işçilerin avutulabileceğini düşünmek ise, onları küçümsemek ve bilinç düzeylerine inanmamak olur. Böyle bir yol ise, işci sınıfı ve örgüt çıkarları için olduğu kadar, kendileri için de büyük bir yanılgı demektir.

Genel Kurula, delege çoğunluğunun böylesine bilinç ve kararlılıkla gideceğine, işçi sınıfının yazgısını olumlu yolda değiştireceğine inanıyorum. ●

DSF 11. Kongresi yapıldı

DÜNYA Sendikalar Federasyonu'nun (DSF) 11. Kongresi Demokratik Almanya'nın başkenti Berlin'de yapıldı. 16-22 Eylül tarihleri arasında toplanan kongrenin uluslararası sendikal hareketin bugüne kadar ki en büyük toplantısı olduğu belirtiliyor.

154 ülkeden 296 milyon üyeye sahip 432 sendikal örgütlenmeyi temsil eden, 117'si kadın, 1014 delegenin katıldığı toplantıda, ev sahibi olması nedeniyle kongrenin açılış konuşmasını ADC devlet başkanı Erich Honecker yaptı. Kongre tarihlerinde E. Honecker'in davetlisi olarak Demokratik Almanya'da bulunan Nikaragua Devlet Başkanı Daniel Ortega'nın delegelerin oy birliğiyle çağrısı üzerine yaptığı konuşma da ilgiyle izlendi.

529 gazetecinin izlediği, ILO ve UNESCO'nun da aralarında bulunduğu, 14 uluslararası örgütün temsilcisi gönderdiği Kongre'de DİSK de bir delegasyonla temsil edildi.

Tüm katılanların onayıyla kongre kararları arasında SBKP MK Genel Sekreteri M. Gorbaçov ABD Başkanı Reagan, BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'a birer mesaj gönderilmesi yer aldı. Şili, Güney Afrika, Paraguay, Türkiye, Kore, Arap ülkeleri, Kıbrıs, Yeni Kaledonya ve diğer bazı ülkeler işçiler ve halklarıyla dayanışma mesajları okundu.

Gorbaçov, Reagan ve Cuellar'a gönderilen mesajda, dünyada askeri amaçla yılda 100 milyar dolar harcandığı ve bu miktarın dünya nüfusunun yarısından fazlasının gelirinden fazla olduğuna işaret edilerek, silahsızlanmaya katkı getirecek her önerinin desteklenmesi gerektiği vurgulandı. Tek yanlı Sovyet moratoryumuna diğer nükleer güçlerin de katılması istenirken, Sovyetler Birliği'nin nükleer silahların 2000 yılına kadar ortadan kaldırılması önerisinin işçilerin ve halkların özlemlerine denk düştüğü belirtildi. Kongrede Bağlantısızların 8. Harare zirvesi ve Delhi 6'lısı ile Meksika deklerasyonunda yeralan silahsızlanma önerilerinin de desteklendiği açıklandı.

Kongre sonunda yayınlanan "Tüm Ülkelerdeki İşçilere ve Sendikalara Çağrı" da da, kapitalist tekeller, çokuluslu şirketler ve onların hizmetindeki hükümetlerin sendikalara karşı bugüne dek görülmedik boyutta yeni saldırılara hazırlanmakta olduğu belirtildi.

● MAHMUT DEĞER

DGB-DİSK dayanışma gecesi yapıldı

FEDERAL Almanya'nın Stuttgart kentinde Alman Sendikalar Birliği Bölge Başkanlığı, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu üyesi olan DİSK'le uluslararası dayanışmayı yaşama geçirmek için 27 Eylül'de bir toplantı düzenlendi.

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk'ün de çağırılı olduğu, ancak sözkonusu toplantıya katılamadığı bildirilen gecede konuşmacılar, Türkiye'deki anti-demokratik uygulamalara değinerek, demokratik-sendikal hakların budandığını, temel hak ve özgürlüklerin 82

DSF Kongresi'nin Türkiye işçileri ve halkıyla dayanışma mesajı

11. DÜNYA Sendikalar Kongresi, sendikal haklar ve demokratik özgürlükler için, işsizliğe ve yaşama ve çalışma koşullarının kötüleşmesine karşı zor koşullarda vermekte olduğunuz mücadelelerle tam bir dayanışma içinde olduğunu açıklar.

Dünya sendikal hareketinin deneyleri gösteriyor ki, sendikal hakların korunması ve geliştirilmesi, işçilerin ve halkların çıkarlarının korunması açısından belirleyicidir. Bunun, DİSK'in ve ona bağlı sendikaların hala yasaklı olduğu ve davalarının yıllardır sürmekte bulunduğu sizin ülkeniz açısından da böyle olduğunu biliyoruz. Yeni Anayasada ve ILO'nun uluslararası standartlarıyla açıkça çelişen yeni sendikal yasalarda getirilen kısıtlamalar, yaşama ve çalışma koşullarında iyileşme isteyen taleplerinizin yerine getirilmesini çok ciddi biçimde engellemektedir.

Tüm dünya sendikal hareketi bu kısıtlamaları ve sizi hedef alan, sendikalara karşı baskıları kınıyor.

DGB-DİSK Dayanışma Toplantısının sonunda yayımlanan ortak açıklamada, DİSK, Barış Derneği, Türk Tabibler Birliği davalarının durdurulması, DİSK ve bağlı sendikalar üzerindeki yasakların kalkması, işkencelerin durdurulması, genel af ilan edilmesi istendi.

Anayasası ile ortadan kaldırıldığını belirttiler. Toplantıya DİSK ve bağlı sendikalardan yöneticilerin yanı sıra Prof. Server Tanilli de konuşmacı olarak katıldı. Tanilli konuşmasında şu görüşlere yer verdi:

"Daha önce Türkiye'de sendikacı, işçinin sadece ücreti için mücadele eden bir kişidir. Sendikacı ekmek parasına bakar ve gelen ağam, giden paşamdır. Türkiye işçi sınıfına hiçbir şey getirmeyen bu sendikacılık anlayışına karşı DİSK 1967'de haklı olarak karşı çıkmıştır. Bir yandan emekçinin haklarını patrona karşı savunurken, öbür yandan işçiyi biliçlendirmiş, ona kendi sınıf bilincini vermiştir. Bu yanıyla DİSK, Türkiye'nin gerçek üniversitelerinden biri olmuştur." Tanilli, konuşmasının son bölümündeyse, Türkiye'de demokrasiye geçilmediğini, ne ki DİSK'in de içinde olduğu demokrasi güçlerinin mücadeleleriyle mutlaka geçileceğini belirtti.

DGB-DİSK ortak açıklamasında da şu çağrıda bulunuldu:

-DİSK, Barış Derneği, Türk Tabipler Birliği ve diğer davalar derhal durdurulmalıdır,

-DİSK ve bağlı sendikalar üzerindeki yasakların kaldırılması ve faaliyetlerine devam etmeleri sağlanmalıdır,

-Yurtdışına çıkmak zorunda bırakılan ve vatandaşlık hakları ellerinden alınan DİSK yöneticilerine bu hakların geri verilmesi ve ülkelerine özgürce ve güvenli olarak dönebilmeleri sağlanmalıdır,

-Politik tutuklu ve hükümlüler için Genel Af çıkarılmalıdır,

-İnsanlık suçu olan işkenceler derhal durdurulmalı, sorumluları yargılanmalıdır,

-ILO'nun kararlarına tam olarak uyulmalı, sendikal hak ve özgürlükleri kısıtlayan yasalar ortadan kaldırılmalıdır.

-Basının faaliyetlerini kısıtlayan yasalar ortadan kaldırılmalı, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygun bir hale getirilmelidir.

Ortak açıklamada DGB Bölge Başkanlığı ve üye sendikaları, Türkiye'deki rejimi bugüne kadar olduğu kadar bundan sonra da dikkatle izleyeceklerini ve tam demokrasiye geçilinceye kadar uluslararası dayanışmanın sürdürüleceğini belirttiler. ●

DSF sekreteri DİSK yöneticisi Özcan Kesgeç ile görüştü

DÜNYA Sendikalar Federasyonu (DSF) Sekreteri *Bon Valot Denis* ile Uluslararası Kamu İşçileri Sendikası Genel Sekreteri *Frauch Boulin*, DİSK Yönetim Kurulu üyesi, Sosyal-İş Sendikası Genel Başkanı ve dergimizin yayın danışmanlarından Özcan Kesgeç ile 17 Ekim günü Ankara'da bir görüşme yaptılar.

DSF sekreteri, devam etmekte olan DİSK davası nedeniyle altı kez Türkiye'ye geldiklerini belirterek, bu ziyaret sırasında da Özcan Kesgeç'ten Türkiye'deki sendikal sorunlar ve DİSK davasının seyri konusunda bilgi aldıklarını söyledi.

DSF sekreteri, Türkiye'de sendikal gelişmeleri ve işçi sorunlarını yakından izlediklerini belirtti ve Türkiye ile ilişkilerinde temel hedeflerini şöyle sıraladı:

-DİSK hakkında açılan davaya son verilmesi, Konfederasyonun faaliyete başlaması ve sanıkların tümünün beraatı,

-Tüm Sendikaların rehabilitesi ve örgütlerinin yeniden kurulması, örgütlerin mal varlıklarının eksiksiz iadesi,

-Türkiye'de tüm sendikal hakların tesisi, sendikal hak ve özgürlüklerin ILO normlarına ulaştırılması,

-Türkiye'den ayrılmak zorunda bırakılmış tüm sendikacıların kayıtsız ve koşulsuz, güvence içinde Türkiye'ye dönebilme haklarının verilmesi.

İki sendikacı, Özcan Kesgeç'ten sonra, yine Ankara'da bulunan Otomobil-İş Sendikası Genel Başkanı İlhan Dalkılıç ile de bir görüşme yaptılar.

Konuk sendikacılar, 15 Ekim günü de İstanbul'da DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk ve Türk-İş'e Bağlı Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Cevdet Selvi ile de görüştüklerini bildirdiler. ●

Barıştan korkan güç: ABD yönetimi

Stockholm'da Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, askeri tatbikatlara koşullar ve sınırlamalar getiriyor. Türkiye'den ses yok. Reykjavik Zirvesi yapılacak yapılamayacak tartışmaları sürüyor, yine ses yok. Zirve olumlu başlıyor, anlaşma noktaları beliriyor, sessizlik sürüyor. Reagan Zirveyi baltalıyor, anlaşma noktaları bile sonuçsuz kalıyor, Türkiye "üzüntülerini", "resmen" açıklıyor.

MEHMET İZER

"BURADAKİ görüşmeler sonucu anlaşıldı ki, tüm dünya, nükleer silahlanma konusunda geri dönüşü olmayan bir noktaya yaklaşıyor. ABD Başkanına uzlaşmaya varması için gerekli izin verilmemişti. Yani Reagan buraya elleri boş geldi."

Bu sözler, ilki geçen yılın sonlarında Cenevre'de yapılan Zirvelerden ikincisinin son görüşmesinden çıkarken, Reykjavik'de Gorbaçov tarafından söylendi. ABD Dışişleri Bakanı Shultz'un "nefes kesici" diye nitelediği Sovyet önerileri karşısında "izinsiz" ve "hazırlıksız" durumda bulunan Reagan, yalnızca "SDI'dan vazgeçemeyiz, o bizim sigortamız" diyebiliyordu. Daha sonra kendi halkında bile uyanan kuşkular nedeniyle olsa gerek, savunmaya geçen Reagan, "Zirvede, tüm stratejik füzelerin tasfiyesi konusunda şimdiye dek görülmemiş bir anlaşmanın eşiğine kadar geldik. 1996'ya kadar biz bu füzeleri ortadan kaldıracaktık. Ancak Sovyetler SDI girişimini sadece laboratuvar denemeleri ile kısıtlamak isteyince zirve sonuçsuz kaldı. Ama önerilerimiz hala geçerlidir. Bıraktığımız noktadan devam edebiliriz. Bundansonra Sovyetler adım atmalıdır," diyordu.

Ancak bu sözlerine kendi kamuoyunu bile inandırmayı başarmışa benzemiyor Reagan. Çünkü Senatör Josep Biden yaptığı konuşmayla, "silahların kontrolü aracılığıyla Sovyet nükleer füzelerinin büyük bölümünden kurtulmak fırsatını kaçırdık. Beyaz Saray bunun yerine ne sonuç vereceği bilinmeyen bir sistem için muazzam paralar harcamayı tasarlıyor. Amaç ise yine aynı;Sovyet füzelerinden kurtulmak. Yani anlaşma ile kurtulacağımıza, muazzam paralar harcayarak kumarla kurtulmaya çalışıyoruz," diyerek, "sigortanın" ne olduğunu bir güzel anlatıyordu.

REYKJAVİK'LE NE KAYBEDİLDİ?

Kendi kamuoyunun da içinde bulunduğu, dünyanın hemen tümünü karşısına alma başarısını kazanan Reagan'ın ve ABD yönetiminin SDI gerekçesini öne sürerek engellediği anlaşmayla kaybedilenler nelerdir ya da dünya ve insanlık için gelinen nokta nedir? Bu soruların yanıtlar için Eylül ayındaki gelişmeleri topluca gözden geçirmek gerekiyor.

Anımsanacağı gibi, Eylül'ün son günlerinde Stockholm'da 33 Avrupa ülkesi, ABD ve Kanada, 2.5 yıldır süren Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansında bir ortak metne ulaşabilmişlerdi. Bu anlaşmayla, bu ülkelerin askeri tatbikatlarına sınırlamalar getirilmiş, karşılıklı haber verme, gözlemci çağırma gibi koşullar konulmuştu. Bu anlaşma, başlıbaşına bir karşılıklı yumuşamaya ulaştırabilecek adım olarak nitelendirilmişti ve haklılık payı da çoktu.

Örneğin bu anlaşmayla, Türkiye gibi komşularıyla sorunları fazla olan ülkeler, komşu ülkelerin askeri alanda neler yaptıklarını sürekli düşünmek, o tedirginlikle sürekli tetikte bulunmak lüksünden kurtulabilecekler, "savunma"ya ayrılan fonların hiç değilse belli bölümlerini diğer alanlara kaydırabilme olanağına kavuşacaklardır. Bu örnek bile, Stockholm'da varılan anlaşmanın dünya barışı için uyandırdığı umutları anlamaya yetmektedir.

İşte tam bunun ardından Reykjavik'de iki liderin buluşması, üstelik Cenevre öncesinde belirlenen ilkeleri bir yana koyup, ilk günün sonunda ilerlemeler kaydedildiğini açıklamaları, zaten barış için küçük kazanımlara bile gözünü dikmiş olan insanlık için önemli bir adımdı. Orta menzilli silahlar için 100 rakamı sınır olarak benimsenmişti. Bunlar Avrupa'dan kaldırılacak ve ABD ile SSCB'nin Asya topraklarında bulundurulacaktı. Beş yıl içinde stratejik ya da uzun menzilli silahlar yüzde 50 azaltılıp 1600 rakamına oturtulacaktı. Nükleer denemelerin kaldırılması anlaşılmasını ABD Senatosu onaylayacaktı. Kısacası dünya bir nükleer silah deposu olmaktan adım adım uzaklaştırılacaktı.

Silah tekelleri kulağının arkasında dururken, Reagan'ın Reykjavik zirvesine katılması bile hayret verici olsa gerek.

Ancak toplantıya Gorbaçov'un deyişiyle, "izin almadan gelen" Reagan, silah tekellerini düşününce böylesine bir anlaşmayı konuşabilmiş olmasının bile dehşetine düştü. Silah tekellerinin Yıldız Savaşlarına (SDI) gereksinimi vardı. (Bkz.Gün, 16.sayı, sayfa 25) Gerginlik ve artan silahlanma ekonomi için zorunluydu. Barış Yılı içinde 46 ülkesinde savaş süren bir dünyada, Barış için milyonlar kenetleniyormuş, yine Ekim ayı içinde Kopenhag'da toplanan Dünya Barış Konferansına Reagan'ın gerçek barış örgütleri diye niteledikleri bile katılıyormuş, Dünya Barış Konseyine karşı olduğunu duyuran kişiler ve kuruluşlar bile Kongre'de temsil ediliyormuş... ne gam. Silah tekelleri ne istiyor, önemli olan o.

GELİŞMELER İÇİN TÜRKİYE NE DİYOR?

Kenetlenen milyonlar, toplanan kongreler. Tümü kalıcı bir barış için ve kazananı olmayacağı net biçimde bilimsel olarak kanıtlanmış bir savaşa karşı. Buna ancak Reagan ve ABD yönetimi karşı çıkabiliyor, Nato üyesi ülkelerden bir bölümünün yönetimleri yarım ağız Reagan' a destek verebiliyor. Ancak bir de, aciz ve komik biçimde 1950'li yılların soğuk savaş yazılarını anımsatan yazıları gazetelerdeki köşelerinden, kürsülerinden v.b yineleyenler de var. Türkiye'de olduğu gibi, sanırız, birçok ülkede de var. İşte örneğin: "Sovyetler, birbiri ardına gelen iyi hesaplanmış propaganda demeçleriyle bu "Ön Zirve'yi "Gerçek Zirve" toplantısı gibi takdim etmekte başarılı olmuşlar ve Batı basınındaki ümit tacirlerini yine, gerçekleşmesi mümkün olmayanı beklemeye sevk edebilmişlerdir. Şimdi dünya, daha birkaç ay, insanlığı felaketin eşiğine getiren (!) Reagan'a yapılan hücumları bol bol dinleyecektir...Sovyetler Birliği bugün uygulamaya koyması çok zor olmakla beraber, Amerika'ya karşı "ilk darbe" yi vurma imkanını ele geçirmiştir. Kremlin işte bu avantajını terk etmek istememektedir. Dünya bunun için velveleye verilmektedir." (Coşkun Kırca, Hürriyet gazetesi, 14.10.1986) Reagan'ın "sigorta" diye nitelediği şeyi nasıl da güzel özetliyor. Ancak yazının talihsizliği, yazılmasından birkaç gün sonra, Sovyetler'in Yıldız Savaşları diye bilinen, Stratejik Savunma Girişimi deneylerinin karada yürütülmesine de karşı durmayacağı, ancak ne olursa olsun silahlanmanın uzaya sıçratılmasına izin vermeyeceğini açıklamasıydı. Ve yine talihsizlik, ABD tarafının bir projeye SSCB'yi de ortak etme önerisinin Sovyetlerce anında geri çevrildiğinin, basına yetkililerce açıklanmasıyla devam ediyordu.

Coşkun Kırca'ya göre, "Sovyetler, birbiri ardına gelen iyi hesaplanmış propaganda demeçleriyle bu 'Ön zirve'yi 'gerçek zirve' toplantısı gibi takdim etmekte başarılı olmuşlar ve Batı basınındaki ümit tacirlerini yine, gerçekleşmesi mümkün olmayanı beklemeye sevk edebilmişler". Yine Kırca'ya göre, "şimdi dünya, daha bir kaç ay, insanlığı felaketin eşiğine getiren (!) Reagan'a yapılan hücumları bol bol dinleyecektir."

Tabii Kırca'nın talihsizliği kişisel ve yazıyı yazarken fazla düşünmeden yazmasında. Ancak Reykjavik toplantılarının kesilmesinin ardından tüm dünya, pekaz uluslara-arası gelişimde olabildiği biçimde tepkisini sergilerken, T.C. hükümetinin yalnızca "üzüntülerini" resmi biçimde açıklamakla yetinmesi, muhalefet partilerinin böyle bir sorun yokmuş gibi, hiçbir tepki göstermemesi, sendikaların, meslek kuruluşlarının vd. nin tepkisiz kalması elbette ki kişisel değil. Bir nükleer savaşın ilk ve en büyük yıkımını görecek ülkelerden olan Türkiye'nin hükümet düzeyinden başlayan, muhalefet partileriyle süren ve belki de asıl anlaşılmazı, kitle kuruluşlarında da ifadesini bulan vurdumduymazlığı anlaşılır gibi değil. Bir nötron bombası İstanbul'a atıldığında İstanbul siliniyor, Ankara'ya atıldığında Ankara siliniyor ve 50 milyon nüfusun büyük bölümü ölüyor, ama Türkiye gelişmelere uzaktan ve "sakin biçimde bakıyor. Anlaşılır gibi değil.

Ama elbetteki ülkemizden de sorumlu sesler çıkabiliyor, üstelik gelinen noktalardaki karamsarlığa çözümler de önererek: "Karanlık bulutları dağıtacak umut ışığını yakabilmek için Reagan üzerindeki barışçı baskıları yoğunlaştırmak tek çözümdür." (Ali Sirmen, Cumhuriyet, 14.10.1986) Bu baskıları dünyanın kalıcı barışı için uğraşanlarla birleştirmeyi başarmak da barış güçlerinin görevi olsa gerekir, hem Türkiye'de hem de tüm dünyada. ●

Barış için karşılıksız çabalar

REYKJAVİK Zirvesinin ardından basınımızda pekçok haber ve yorum yayınlandı. TRT çeşitli programlarla gelişmeleri özetledi, tartıştı. Ancak hemen göze çarpan bir özellik vardı bu yayınlarda. Çok büyük kısmı batı kaynaklı ya da doğrudan ABD kaynaklı haberlere dayanıyordu. İşte bu sırada, SBKP MK Genel Sekreteri Gorbaçov, Sovyet televizyonundan bir konuşma yaparak, zirveyi, görüşmeleri ve sonuçlarını Sovyet halkına anlattı. GÜN, tek kaynaklı bir habercilikle ülkemize aktarılan bu olayın, taraflarından bir diğerinin değerlendirmelerinin de bilinmesinin halkımızın hakkı olduğunu düşünüyor. Bu amaçla da, bu konuşmanın çok geniş bir özetini yayınlamayı önemli sayıyor.

Gorbaçov konuşmasının başında Zirve sonrasındaki gelişmelerden sözediyor. Ve Zirvenin ayrıntılı bir değerlendirmesini Sovyet Halkına aktarma isteğini belirtiyor, şöyle sürdürüyor:

BİZ, dünya politikasının en önemli sorunlarını, silahlanma yarışının durdurulmasını, nükleer silahsızlanmayı Reykjavik buluşmasında en öne koyma arzusundaydık.

Bizim buradaki ısrarımızın sebepleri nelerdir? Bunun sebebinin iç zorluklarımız olduğunu yurt dışında sık sık duymak olası. Batının hesaplarında, Sovyetler Birliği'nin silahlanma yarışını ekonomik bakımdan eninde sonunda kaldıramayacağı,yıkılıp batıya boyun eğeceği konusunda bir tez var.

Biz, problemlerimizi başkalarından daha iyi biliyoruz. Sorunlarımız var, onları açıkça görüşüyoruz, çözüyoruz. Bizim bu konuda planlarımız, yaklaşımlarımız, halkın ve partinin genel istemi vardır. Bu yönelimlerin, yani toplumumuzun gücünün daha da artacağını sanıyorum. Sovyetler Birliği, eğer gerekirse, her türlü çağrıya cevap verir. Fakat, biz kaba kuvvet oyunları oynamak istemiyoruz. Bu, nükleer roket çağında son derece tehlikeli bir uğraştır.

Biz şuna kesinlikle inanıyoruz: Ulusal ilişkilerde gittikçe uzayan sıtmalı durum, ani ve ölümcül bir kriz tehlikesi gizliyor. Nükleer uçurumdan uzaklaştıracak pratik adımlar atmak gerekiyor.

Başkan Reagan'ın buluşmaya razı olduğunu öğrenmeden önce, Sovyet yönetiminde bu amaçlar için buluşma öncesinde büyük bir hazırlık çalışması yürüttük.

Başkan Reagan ile ilk söyleşimiz Cumartesi günü 10.30'da başladı. Genel durum hakkında, ülkelerimiz arasındaki diyalogun nasıl oluştuğu konusunda görüş alışverişinde bulunduk, görüşmemiz gereken sorunları işaretledik.

Daha sonra, bu buluşmaya gitmemizin amacı olan ana sorunlar konusundaki önerilerimizi başkanın dinlemesini rica ettim.

Kabul edildiği takdirde insanlık yaşamında yeni bir çağın, nükleer silahsız çağın başını çekebilecek önemli öneriler paketlerinin tümü, görüşme masasına götürüldü. Dünya koşullarında, olasılığı açık ve gerçek olan temel değişikliğin özü bundadır. Mesele, artık yalnızca nükleer silahlanma yarışının sınırlandırılması değil, SALT-1 ve SALT-2 anlaşmalarında ve diğerlerinde olduğu gibi, nükleer silahların en kısa sürede imha edilmesi idi.

İlk öneri stratejik saldırı silahları ile ilgiliydi: İlk beş sene içinde onları yüzde 50 indirmeye hazır olduğumuzu söyledim. Ayrıca, yerde, denizde ve havadaki stratejik silahların yarı yarıya indirilmesi gerekiyor. Topraklarımıza ulaşabilen orta menzilli Amerikan roketlerini ve ABD'nin dışında üslenen Amerikan araçlarını stratejik dengeye sokma konusundaki eski istemlerimizi ortadan kaldırarak, kolayca anlaşmak için büyük özveri yoluna gittik. ABD'nin bizim ağır roketlerimizden ötürü duyduğu kaygıyı da hesaba katmaya hazırladık. Bu yılın 15 Ocak'ında önerdiğimiz gibi, stratejik silahlar hakkındaki öneriyi onun tamamen imha edilmesi şeklinde gözden geçirdik.

İkinci önerimiz orta menzilli roketler ile ilgiliydi. Başkana, Avrupa'daki bu tür Sovyet ve Amerikan roketlerinin tamamını imha etmeyi teklif ettim. Eski tutumumuzdan farklı bir açıklama yaparak Büyük Britanya ve Fransa'nın nükleer-roket silahlarını hesaba katmayı önererek burada da büyük bir özveri gösterdik. Biz, Avrupa'da yumuşamaya giden yolu temizleme, Avrupa halklarını nükleer felaket korkusundan kurtarma, hatta tüm nükleer silahları imha etmeye doğru hareketi gerçekleştirme gereğinden yola çıktık. Kabul ediniz ki bu da bir başka cesur adımımızdır.

Ne gibi itirazların geleceğini önceden bildiğimizden, 1000 km' den daha az menzilli roketleri dondurmaya, onların bundan sonraki yazgıları konusundaki görüşmeleri başlatmaya razı olduğumuzu açıkladık. Başkan Reagan'ın sürekli olarak "global varyantta" kabul ettiği, ülkemizin Asya kısmındaki orta menzilli roketlere gelince, biz

bu konuda da görüşmelere hemen başlamayı önerdik. Gördüğünüz gibi, burada bizim önerilerimiz, bu problemi de temel bir çözüme kavuşturma olanağı veren, önemli, ciddi bir karakter taşıyor.

Başkana ilk söyleşimizde sunduğum ve öneri paketimize organik bir şekilde giren üçüncü sorun, var olan Roketsavar Savunma Anlaşması ve nükleer denemelerin yasaklanmasıdır. Bizim yaklaşımımız şöyledir: Nükleer silahların önemli ölçüde azaltılmasına ve onların gözle görülür kısa bir süre içinde tamamen imha edilmesine başlanması halinde yeni bir duruma giriyoruz demektir ki, burada her türlü ani tehlikeye karşı kendimizi korumamız gereklidir. Sorun bugüne kadar ülkemizin savunmasının çekirdeğini oluşturan silahlardır. Bu yüzden, silahsızlanma sırasında, eşitliği parçalayabilecek her şeyi, askeri üstünlük sağlayabilecek yeni bir tip silah üretme imkanı veren her olasılığı da dışlamak gereklidir. Biz, bu tutumu son derece doğal ve mantıki olarak kabul ediyoruz.

1972 Roketsavar Savunma konusundaki süresiz anlaşmaya kesinlikle riayet edilmesi gerektiğini söyledik. Bundan başka, bu anlaşmanın sistemini pekiştirmek için, Başkana, ABD ve Sovyetler Birliği'nin, bu anlaşmadan en az on yıl çıkmama, bu süre içinde ise stratejik silahları sona erdirme yükümlülüğünü karşılıklı olarak almalarını önerdik.

Başkanın şahsi olarak kendini uzay silahları ile, yani stratejik savunma girişimi ile bağladığı bir zamanda, bu problemde Amerikan yönetiminin kendi kendine yarattığı önemli güçlükleri hesaba katarak, bu alandaki çalışmaların durdurulmasını talep etmedik. Fakat, Roketsavar Savunma Anlaşmasının tüm maddelerine tamamen uyulması, yani bu alandaki bilimsel araştırma ve denemelerin laboratuar sınırlarını aşmaması anlamında bu öneriyi yaptık. Bu, hem ABD, hem de SSCB için eşit bir sınırlandırmaydı.

Başkan, bizi dinlerken not aldı, bazı yerleri daha detaylı açıklamamamızı istedi. Konuşmalar sırasında, kontrol problemini özel bir sorumluluk isteyen nükleer durumla bağlayarak, kararlı ve belirli bir şekilde ortaya koyduk. Başkana, her iki tarafın da nükleer silahsızlanmaya başlamaları halinde Sovyetler Birliği'nin kontrol konusundaki tutumunda bir jest yapabileceğini söyledim. Kontrol, reel, çok kapsamlı, inandırıcı olmalıdır. Kontrol, sözleşmelere uyulduğundan emin olmayı tamamen sağlayabilmeli, yerinde denetim hakkını içermelidir.

Başkan tarafından gelen ilk tepkinin tamamen olumsuz olmadığını size söylemeliyim. Hatta o şöyle dedi: "Bu açıklamalarınız bizi umutlandırıyor."

Başkan ve Dışişleri Bakanı, anlaşmazlıklar ve razı olmadıkları yerler konusunda konuşmaya başladılar. Onların bu sözlerinde, Cenevre görüşmelerinden beri aylarca dinlediğimiz eski tanıdık sesleri açıkça işittik. Stratejik nükleer silahlar konusundaki çeşitli türden denge bozukluğunu, Avrupa'daki roketler konusunda "ara varyantı", Stratejik Girişimine katılmamız gerektiğini, var olan Roketsavar Savunma Anlaşmasını herhangi bir başka anlaşma ile değiştirmeyi anımsattılar, daha pek çok şeyi bu anlayışla söylediler.

Hayretimi ifade ettim. Bu ne demektir? Biz, Avrupa'da Amerikan "sıfırı" kabul etmeyi ve Avrupa'daki orta menzilli roketler konusunda görüşmeler masasına oturmayı öneriyoruz, siz ise Bay Başkan, eski tutumunuzdan vazgeçiyorsunuz. Bu anlaşılmaz bir şeydir.

Roketsavar Savunma konusunda, bu temel, önemli sözleşmeyi korumayı ve sağlamlaştırmayı teklif ediyoruz, siz ise onu reddetmeyi istiyor ve hatta onu başka bir anlaşma ile değiştirmeyi, sonra da SALT-2 anlaşmasından çıkmayı, stratejik istikrarı koruyan bu mekanizmayı da parçalamayı öneriyorsunuz. Bu da anlaşılmaz bir şeydir.

Stratejik Savunma Girişimi konusundaki planları da anladığımızı söyledim. Eğer ABD, uzayda üç aşamalı Roketsavar savunma sistemini kurarsa, biz buna cevap vereceğiz. Fakat bizi başka bir şey düşündürüyor: Stratejik Savunma Girişimi, silahları başka bir ortama taşımak demektir ki, bu, stratejik durumun dengesini yok eder, onu bugünden daha kötü bir duruma getirir. Eğer ABD'nin amacı bu ise, o zaman bu söylenmeli.

Başkana direkt olarak söyledim: Biz, yeni, büyük öneriler getirdik, şimdi ise sizden herkesin çok bıktığını ve bir işe yaramadığını işitiyoruz. Bay Başkan, önerilerimizi bir kere daha dikkatlice gözden geçirmenizi ve noktası noktasına cevap vermenizi rica ediyorum. Bu konuda, ilkesel olarak bir anlaşma yapılırsa, ABD'ye yapacağım ziyaret sırasında onları imzalamak mümkün olurdu.

Günün ikinci yarısında yeniden buluştuk. Başkan arada yaptıkları çalışmanın sonuçlarını okudu. İlk cümleden itibaren, basın toplantısında ifade ettiğim gibi, artık Cenevre görüşmelerini de bunaltan naftalinli eski eşyayı sundukları anlaşıldı: Her türlü ara varyant, yeni hiçbir düşünce yok, yeni hiç bir yaklaşım yok, herhangi bir konuda yumuşama sağlayabilecek, ileri götürecek hiç bir fikir yok.

Amerikalıların Reykjavik'e, yanlarında hiç bir şey getirmeden geldikleri belli oldu. Onların Reykjavik'e boş ellerle, yalnızca sepetlerine meyva doldurmak için geldikleri izlenimi doğdu. Dramatik bir durum oluştu.

Amerikan Başkanı, ilkesel sorunları önemli bir şekilde çözmeye, netice alıcı ve umut verici görüşmelere gerçekten itici bir güç verme yoluna gitmeye hazır değildi.

Detaylı pek çok sorundan sonra, stratejik silahlar konusunda bir ışık belirdi. Biz, buna sıkı sıkıya sarılarak uzlaşma arayışlarında önemli bir adım daha attık. Başkana şunu söyledim: Hem sizin, hem de bizim tanıdığımız, stratejik saldırı silahlarının üç hal kanunu bulunuyor. Bunlar, yerde üslenen roketlerdir, stratejik denizaltılarıdır, stratejik bombardıman uçaklarıdır. Haydi, bu üç hal kanununun her bölümünü yüzde 50 indirelim. İşte o zaman, her türlü seviye, alt seviye ve hesap gerekliliği ortadan kalkar.

Uzun süreli tartışmalardan sonra bu konuda birbirimizi anlamayı başardık.

Daha sonra, orta menzilli roketler probleminde tartışma başladı. Amerikalılar, "Pershing-2" roketleri de içinde olmak üzere, onların Avrupa'daki roketlerinin bir bölümünün ve doğal olarak bizim

SS-20'lerimizin korunmasını öngören aravaryant adlı çözümde inatla ısrar ettiler. Karşı çıktık. Avrupa, nükleer silahlardan temizlenmeye, nükleer tutsak olmaktan kurtulmaya layıktır. Başkan'ın uzun süre reklamını yaptığı, kendi "sıfır çözüm"üne karşı onun savaş vermesi zordu.

Roketsavar savunma ve nükleer deneme patlamalarının yasaklanması sorunu kaldı geriye.

Ertesi gün, Pazar günü buluşmadan önce, programa göre nihai olması gereken üçücü söyleşimizi yaptık.

Sonuç şöyleydi: Stratejik saldırı silahları ve orta menzilli roketler konusunda sözleşme hazırlıklarına başlama olasılığı belirdi.

Eğer nükleer silah yoksa, onlara karşı savunma niye gereksin? Demek ki "Yıldız Savaşları" ile harcanan bütün çaba, müstesna bir militarist karakter taşıyor ve Sovyetler Birliği'ne karşı askeri üstünlük elde etmeye yöneliktik.

Son derece açık şeylere tekrar dikkat çekmem gerekti: Eğer nükleer silahların derin bir şekilde azaltılması ile ilgilenmekte anlaşıyorsak, sayesinde yalnızca eylemlerde değil, aynı zamanda düşüncelerde bile stratejik istikrarı sarsma teşebbüslerinin yapılamayacağı anlaşma maddeleri hazırlamamız, anlaşmaya gitmemiz gerekiyor. İşte bu yüzden süresiz Roketsavar Savunma Anlaşmasını korumakta emin olmalıyız.

Anahtar görev buradan kaynaklanıyor: Roketsavar Savunma sistemini pekiştirmek gerekiyor. Uzaya, bu programdaki hazırlıklarla çıkmamak, laboratuar çerçevesinde kalmak gerekiyor. Roketsavar Savunma Anlaşmasından çıkma hakkını 10 yıl kullanmama, silahların indirimi problemini çözerken emin olmanın sağlanması için gereklidir. Biz, tarafların güvenliğini sağlıyoruz. Bütün dünyada güvenliği de sağlıyoruz.

SSCB ve ABD, Roketsavar Savunma konusundaki süresiz anlaşmadan çıkma haklarını 10 yıl kullanmama ve bu süre içinde onun bütün maddelerine riayet etme yükümlülüğünü üzerlerine alsınlar.

Yaklaşım enginliği, zamanın evrenselliğinin kavranması ve son olarak, dünyanın canlı, en önemli sorunlarını çözerken gerekli olan yiğitlik, sorumluluk, siyasi kararlılık onlarda bulunmuyordu. Onlar, zamanın kemirdiği, çağdaş gerçeklere cevap vermeyen eski tutumlarını devam ettirdiler. ●

Dünyada Neler Oluyor?

Nikaragua'da, düşürülen bir ABD uçağından ele geçirilen Amerikalı askeri danışman Eugene Hasenfus, CIA adına çalıştığını açıkladı. Bugüne kadar 10 kez Nikaragua karşı devrimcileri yararına uçtuğunu belirten Hasenfus, Honduras ve El Salvador'dan yürütülen programa pekçok CIA görevlisinin katıldığını açıkladı. Nikaragua hükümeti Hasenfus'un yargılanacağını açıkladı.

Endonezya'da, Komünist Parti'nin 9 üyesi idam edildi. 1965 yılındaki olaylar nedeniyle "suçlu" bulunan KP üyelerinin 20 yıl sonra idam edilmelerinin nedenleri hakkında hükümet açıklama yapmadı.

Şili'de Komünist Parti üyesi 10 kişinin kaybolmasından sorumlu tutulan 40 subay, Şili Yüksek Mahkemesince affedildi. Affedilenler içinde, Cunta eski üyesi ve HKK komutanı Leigh de bulunuyor.

Federal Almanya'da Hasselbach kentinde 200 bin kişi ülkede Cruise füzelerinin konuşlandırılmasını protesto etti. Gösteri 1983'de gerçekleştirilen 1 milyonluk eylemden sonraki en büyük miting oldu. Mitingi, SPD, Yeşiller ve bin kadar barış yanlısı örgüt ortaklaşa gerçekleştirdi.

Amerikalı kanser uzmanı Dr. Arnold Lokshin, eşi ve üç çocuğuyla birlikte Sovyetler Birliği'ne sığındı. Harvard ve Güney California üniversitelerinde kanser alanında araştırmalar yapan Lokshin, komünist olmadığını belirtti. "Bu kararı vermek zordu," diyen Lokshin, Reagan yönetiminin zora dayalı dış politikasının içeriye de yansıdığını belirtti.

Kıbrıs'ın Kuzeyinde faaliyette bulunan Türk-Sen'e AAFLI tarafından 70 milyonluk matbaa hediye edildi. Gün okurlarının yakından tanıdığı AAFLI'nın "hediyesini" Genel Direktörü Charles Gray, Türk-Sen Genel Başkanı Hüseyin Curcioğlu'na törenle verdi.

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Barış Yılı nedeniyle, Güney Kore'yle arasındaki silahsız bölgeye yakın yerdeki 250 bin askerini çekerek, ekonomik kalkınma için kullanma kararı aldı.

Şili'de Pinochet'in devrilmesi olasılığına karşı, ABD tarafından askeri çıkarma provası düzenledi. Manevralara ABD savaş gemileri, uçakları ve deniz piyadeleri katıldı. UNITAS adlı manevralar nedeniyle, Şili topraklarına çıkarılan askerlere Şili birlikleri de katıldı.

Kıbrıs'ta Barış Yılı nedeniyle ortak toplantı yapmak amacıyla Güney Kıbrıs'a gidecek olan Kıbrıs Türk Barış Derneği yöneticilerine Güney'e geçiş izni verilmedi. Gene geçtiğimiz günlerde Avrupa kupası nedeniyle karşılaşma yapmak üzere İstanbul'a gelmesi gereken Apoel takımına da, Türkiye'ye gitmesi Rum yönetimince yasaklandı.

Afganistan'dan Sovyet Birlikleri aşamalı olarak çekilmeye başladı. İki birlik Ekim ayı içinde Sovyetlere döndü. Afgan hükümeti tüm birliklerin geri dönmesi için Afganistan'a yönelik dış müdahalelerin durması gerektiğini yineledi.

"Sosyal demokrasi dışı solun birliği tartışma götürmez bir ihtiyaç..."

Mehmet Aytunç Altay, Sağmalcılar cezaevinde tutuklu bulunuyor. 23 Haziran tarihli mektubunda, Gün'ün yayını, biçimi, içeriği üzerine görüşlerini iletiyor. Derginin Gündem yazılarının oturduğu temel mantığın eleştirilmesi gerektiğini söyleyerek başlayan mektubun, politik sorunlara ilişkin bölümünü aynen yayınlıyoruz.

...Anlaşıldığı kadarıyla, yakın gelecekte şimdiki rejimin yerine, mesela 1973-80 veya 1960-71 dönemlerindeki benzer bir ortam geleceği şeklinde bir pespektif öngörüyorsunuz. Liberal burjuva muhalefetin son iki yıldır siyasi arenada daha fazla ses çıkartıyor olması belki de, 12 Eylül'ün çözüldüğü ve bu sürecin eninde sonunda liberal burjuva güçlerin iktidarıyla sonuçlanacağı şeklinde bir tahmine yol açıyor. Geleceğe ilişkin bir öngörü, doğal olarak GÜN'ün politikasını belirliyor. Burjuva demokrasisi, şimdiki rejimin karşısında reel bir alternatif olarak görülünce, bu tesbitin doğal sonucu olarak, halk güçlerinin devrimci iktidar alternatifi bugün henüz somutlanamadığına göre, burjuva demokrasisini tercih etme ve burjuva demokrasisini getireceği varsayılan güçleri destekleme çizgisi izleniyor. Hemen hemen tüm önemli siyasi makalelerin; sosyal demokrasinin iktidar olabilmesi için yapılmış tavsiyelere, DYP'nin daha demokrat olması için yapılmış öğütlere v.b hasredilmiş olması, ister istemez bizi bu kanıya vardırıyor.

Eğer gerçekten Türkiye kapitalizminin önünde bir burjuva demokrasisi alternatifi olsaydı, "şimdiki rejim mi, yoksa burjuva demokrasisi mi" sorusu geçerli olabilirdi ve halk güçlerinin iktidarı olanaklı olmadığı için burjuva liberallerinin iktidarı açıkça tercih edilebilir, onlara omuz verilebilirdi. Ve bu doğru da olurdu. (Ancak böyle bir tercih bile, ancak rejimin çökmek üzere olduğu *anda* halk güçleri iktidar alternatifi olamadıkları taktirde sözkonusu edilebilirdi. Oysa çöküş anından hayli uzak olduğumuz bugünkü durumda, devrimci demokratik bir çıkış için ısrarla uğraşmak dururken bunun yerine, şimdiden burjuva demokrasisine "fit olmak" hiç doğru sayılmaz.) Kaldı ki, burjuva demokrasini hedef göstermek salt bugün için değil, ilerki görünür bir gelecek için de gerçekçi olmayacaktır. Çünkü Türkiye'nin önünde artık 1960-71 veya 73-80 dönemlerinin siyasi koşullarına benzer bir rejim perspektifi görünmüyor. 1980 yılında bugünkü rejimi gündeme getiren iç ve dış koşullar bugün de olduğu gibi varlığını sürdürüyor: Ekonomik kriz, sosyal çelişkiler, patlamaya hazır bir muhalefet birikimi, siyasi istikrar ihtiyacı, emperyalizmin bölgedeki emellerine hizmet edecek bir siyasi yapı ihtiyacı...Tekelci sermaye açısından bugünkü siyasi yapıyı gerekli kılan şartlar varlığını sürdürdükçe, onlar açısından, başka bir yönetim biçimine yumuşak geçiş alternatifi de olmayacaktır. Daha doğrusu böyle bir geçişe müsahama gösterecek rahat koşullara (ne ekonomik ne siyasi bakımdan) sahip değiller. Bu tür bir geçiş, halk güçlerinin kendi alternatifi zaten değil. Kısacası ne böyle bir geçiş ihtimali ne de bunu gerçekleştirecek güç ve yeteneğe sahip burjuva demokrat güçler yok ortada. Görev, muhayyel bir burjuva demokrasisini getirecek güçler arayıp onları desteklemek değil, halk güçlerinin bağımsız siyasi hedefleri doğrultusunda güç toplamak, güçleri birleştirmek, ve demokratik antifaşist bir iktidar alternatifi yaratmaya çalışmak olmalı.

GÜN'de yeralan "sol parti" tartışmalarını da ilgiyle izliyoruz. Basından izlediğimiz Aybar ve Saçak çevrelerinin yürüttüğü "sosyalist parti" tartışmasını pek ciddiye almamak gerekir düşüncesindeyiz. Belki kısa bir süre hedef şaşırtıcı olabilirler. Sosyalist ülkelere karşı düşmanlık geliştirmede de şimdiye kadarkinden daha fazla bir zamanları olmaz. GÜN'de ele alınan "sol parti" sorunu ise ciddi olarak tartışmaya değer bir konu.

Sosyal demokrasi dışı solun birliği artık tartışma götürmez bir ihtiyaç. Sosyal demokrasi ve diğer devrimci olmayan antifaşist güçlerle ittifak da buna bağlı. Sosyal demokrasi dışı solun en geniş birliğinin bir parçası, siyasi partiler yasası nezdindeki biçimi olarak "sol parti" konusu önem taşıyor. Ülkedeki güçler dengesinin şu anda böyle bir örgütlenmeye elverişli olmadığını düşünüyoruz. Aynı zamanda sol birikimin tümünün aktif katılımı sağlanamadığı sürece de bu tartışmanın somut bir girişimde neticelendirilmesini doğru bulmuyoruz. Ama ilke olarak yanlış bulmuyoruz, tersine, solun en geniş birliğinin gerçekleştirilmesi için ısrarlı ve samimi çaba harcamak gerektiğine, program ve siyasi hedeflere ilişkin konularda birlik sağlandıktan sonra, şartlar uygun olduğunda yasal bir sosyalist parti çıkışının zor olmayacağına inanıyoruz.

Böyle bir parti, herşeyden önce değişik siyasi yoğunlukların kendi bağımsız varlıklarını koruyarak içinde yer alacakları kollektif bir yapı olmalıdır. İkincisi, mutlaka sosyal demokrasi dışı solun en geniş cephe birliğini ifade etmelidir. Aksi taktirde 5-6 yoğunluğun bir araya gelmesiyle oluşacak bir bloklaşma, ne sol birikimin tümünü temsil edebilir ne de geçmişteki sayısız güçbirliği tecrübesiyle sabit olduğu gibi, ilerde başkalarını da kendi platformuna kazanıp genişleme ve güçlenme şansına sahip olabilir. İddialar aksi yönde olsa bile, daha baştan kendini sınırlamış olan bir odak olarak kalır. Her bloklaşma, başka bloklaşmaları teşvik eder. Oysa Türkiye solunun, üçer beşer yoğunluklar tarafından oluşturulmuş ayrı ayrı bloklaşmalara değil, solun tümünün en geniş cephe birliğine ihtiyacı var. Bunun da yolu, daha başlangıçta, en geniş platformla işe başlamayı gerektiriyor. Solun en geniş kesimlerinin ortak girişimini ifade etmeyen bir parti bugünün Türkiye'sinde siyasi bir anlam ifade etmez, karşılamak üzere ortaya çıktığı ihtiyacı asla karşılayamaz. Ayrıca böyle bir parti platformunda, sosyalist ülkelere ne kadar köklü eleştirici suçlamaları olursa olsun, bu ülkelere karşı düşmanlığı öne çıkarmayan herkesin yer alabileceğini de kabul etmek gerekir. ●

İlkeli ve örgütlü güç yenilmez

Erdemir'deki mücadelenin taraflarından biri, belirleyicisi işçi sınıfı ve sendikal örgütü de 12 Eylül'den sonra yaşanan saldırı sürecinin yansımalarını yaşıyor. En temel demokratik sendikal hak ve özgürlükler için bile sınıfın örgütlü gücünü temel alan, farklı ve çeşitli mücadele araçlarını kullanamayan bir öncülük anlayışının yalnızca iyi niyetli olması saldırıları önlemeye yetmiyor.

MEHMET TEKİN

OTOMOBİL-İŞ'de örgütlenen Erdemir işçilerinin yetki sorununu demokrasi mücadelesinin bir alanına dönüştüren gelişmeler yargı aşamasında da sürüyor ve tüm ülkede demokrasi güçleri ve işçi sınıfı dostlarınca da dikkatle izleniyor.

4200 noter tasdikli üyesiyle işyerinde mutlak çoğunluğu olan Otomobil İş'e bakanlığın verdiği yetkisizlik tesbiti üzerine açılan dava sonucu, Zonguldak İş Mahkemesi de bakanlık doğrultusunda bir karar alarak, sendikaya yetkisizlik verdi. İş mahkemesinin bu kararına Yargıtay'da itiraz eden sendika ve Erdemir işçileri, şimdi Türkiye ve belki de dünya hukuk tarihine geçecek bu davaya merak ve kuşkuyla bakıyorlar.

Yargı bağımsızlığı, hak, hukuk ve adalet kavramlarının özellikle son mahkeme kararından sonra ne anlam taşıdığı ve özü tartışılıyor Erdemir'de. MESS ve siyasi iktidarın onca baskı, tehdit ve dayatmalarına karşın Otomobil-İş'te sendikal birliğini koruyan Erdemir İşçilerinin, iktidarın bu saldırgan politikasının yargıyı da etkileyebileceğinden endişeleri olduğu biliniyordu. İş mahkemesinin hukuksal boşluk ve çelişkiler içeren son kararıyla da bu endişeler giderek güçleniyor ve haklılık kazanıyor.

12 Eylül'den sonra ilk ve son teşmil uygulanan yer alma özelliğini koruyan Erdemir'de son mahkeme kararıyla başka ilk'ler de başlıyor, rekorlar kırılıyor, yine daha da önemlisi yargının yürütmeye üstünlüğü ve bağımsızlığına, yazık ki yine yargı eliyle son veriliyor. Bu tesbite esas olan gelişmeleri kısaca özetleyelim:

- 25 Eylül'deki duruşmayı evrakları dosya üzerinden incelemediği gerekçesiyle 2 Ekim'e erteleyen hakim bu tarihte kararı açıklıyor. 120 kilo ağırlığında, on binlerce üye fişi, evrak ve yazışmaları kapsayan dosyaların 6 günlük rekor bir süre içinde nasıl incelenebildiği,
- İş mahkemelerinde 15-20 kişilik işyerlerindeki yetki itirazlarının bile bilirkişiye verildiği ülkemizde, 7900 işçinin çalıştığı Erdemir'deki yetki sorununu sendikanın talebine karşın, bilirkişiye incelettirme gereğinin duyulmadığı,
- Mükerrer üye olarak bildirilen 1400 işçinin hangi tarihte ve hangi sendikalara bağlı olarak mükerrer oldukları ve bunların kimler olduğunun da belirtilmediği ve yalnızca bakanlık tesbitindeki verilerin açıklandığı,
- Bakanlık ve mahkeme kararlarında noter tasdikli üye fişleri yerine geçersiz ve sahte ek-6'lara bağlı olarak Erdemir'de yetki tesbitinin politik tesbite göre belirlendiği bir gerçek olarak ortada.

Yalnızca bu hukuksal ve teknik veriler bile Erdemir'deki sendikal mücadelenin özünü ve taraflarını belirlemeye yetiyor. MESS'in siyasi iktidar ve bakanlık eliyle metal işkolunda ve özellikle Erdemir'deki sendikalaşmayı kendi kontrolunda ve güdümlü bir yapıya bağlamak istediği açık. Bu temelde uzlaşmacı Türk Metal 'le de tam bir iş ve güç birliği sağlanmış durumda. ANAP hükümeti, tüm baskıcı politika ve dayatmalara karşın sendika seçme özgürlüğünü kullanan ve birliğini korumaya çalışan işçilere karşı kendi yasalarına bile uyma gereğini duymuyor. Böylesi durumlarda da MESS'in ve sermayenin evrensel sömürü ve baskı yasalarını, bir başka deyişle kendi doğa yasalarını uyguluyor iktidar. Seçimlerdeki yenilgisine karşın gerilemeyeceğini, yani programdan kesinlikle sapma olmayacağını da hemen açıklayıverdiler. Tarafların birisi bu; tekeller ve iktidarı böylesine kararlı. O tarafta çözülme görülmüyor.

12 Eylül'den sonra demokrasi güçlerine açılan çok yönlü saldırıya bağlı olarak birçok sınıfsal kavram ve ilkeler unutturulmak istendi ya da içi boşaltılmış klişe sözcüklere dönüştürüldü. DİSK davası, kitlesel tutuklama ve işkenceler de bu hedefe yöneldi. Demokratik kitle ve sınıf sendikacılığı kavramı da kuşkusuz bu saldırıdan etkilendi, hedefler ve görevler soyut tartışmaları henüz aşabilmiş değil. Erdemir'deki sendikal mücadelenin taraflarından biri, belirleyicisi işçi sınıfı ve sendikal örgütü de bu sürecin yansımalarını yaşıyor. En temel demokratik-sendikal hak ve özgürlükler için bile sınıfın örgütlü gücünü temel alan, farklı ve çeşitli mücadele araç ve alanlarını kullanmayan bir öncülük anlayışının sadece iyi niyetli olması saldırıları önlemeye yetmiyor. Kitleleri mevcut, geri sınırlar içinde tutan, kağıt üzerindeki haklar için mücadeleyi bile "mevzuat müsait değil" mantığıyla göze alamayan sendikacılığı, Türk-İş bile artık savunamıyor. Daha somut bir dille açıklanmalı: Türkiye'de sendikal ve demokratik haklara getirilen sınırlama ve baskılar, tekellerin çıkarına ve işçi sınıfına karşı ise, bu sınırı tekeller mi aşacak, onlardan mı beklenecek değişiklikler? Koşullar elbette iyi değerlendirilmeli, elbette düşmanın istediği yer ve zamanda bir savaş kabul edilemez. Ancak tüm bu

İnsan Hakları Derneği İzmir'de

İNSAN Hakları Derneği, İstanbul'dan sonra İzmir'de de Temsilciler Kurulu oluşturdu.

İnsan Hakları Derneği'nin İzmir'de Temsilciler Kurulu oluşturulması için bir süredir yürüttüğü çalışmalar sonuçlandı. 10 Ekim cuma günü İzmir'de yapılan toplantıya çok sayıda avukat, gazeteci, işçi ve mühendis-mimar katıldı. Eski Baro Başkanlarından Av. Güney Dinç'in Başkanlığında düzenlenen toplantıda Temsilciler Kurulu şu şekilde belirlendi: Prof. Dr. Veli Lök, Mühendis Fasih Kutluay, Hukukçu Fadıl Kocagöz, Gazeteci Tülay Cengiz, Av. Erol Özcan, İşçi Şükrü Gümüş, Av. Latif Küey.

Yapılan açıklamada, önümüzdeki günlerde diğer illerde de temsilcilikler ve temsilciler kurulu oluşturulacağı bildirildi.

olumsuzluklar ve gerçeklerin de, yitirilen mevziler ve daha ileri hedefler için mücadeleyi sürekli erteleyen ya da birilerine bırakan bir çizginin tehlikeli başlangıcını da oluşturabileceğini bilmek gerekiyor.

Yalnızca mevcut hukuksal zeminde sonuç arayan öncülük anlayışı, görülüyor ki bu zemindebile sonuç almayı başaramıyor. Erdemir işçilerine Türkiye demokrasi güçlerinin verdiği moral destek ve dayanışmanın tek başına belirleyici olamayacağı, bu desteğin de zamanında ve doğru değerlendirilmediğinde ise, kalıcı olamayacağı da ayrı bir gerçek.

Erdemir'de varolan ve gelişen tüm olumsuzluklar işçi sınıfının Otomobil-İş'deki sendikal birliği ve sınıf sendikacılığının ilkelerine sıkıca bağlı kalınarak aşılacaktır. Tekellerin ve gericiliğin ortak saldırıları, sınıfın öncü gücü ve mücadelesiyle kırılır ve böylece, kendi yasal ve hukuksal zeminini de bu mücadelenin kazanımları belirler. Zor ama, zorunlu olan budur. Yetki sorununun şu ya da bu sonuca varması bu gerçeği değiştirmez ve ertelemez.

Ekmek ve Hak Dilekçesi, 10 bin imzaya doğru

EKMEK ve Hak Dilekçesi Yazmanlar Kurulu adına yazar Aziz Nesin basına bir açıklama yaparak, Ekmek ve Hak Dilekçesinin beş bin imzaya ulaştığını söyledi.

Ekmek ve Hak Dilekçesi adı ile kamuoyunun imzasına açılan dilekçe büyük ilgi görüyor.

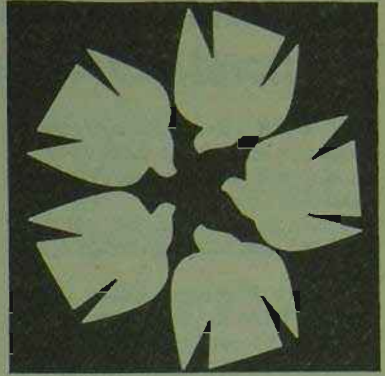
Kısa sürede iletilen sonuçlardan beş bin imzaya ulaştı. Dilekçeyi aralarında çok sayıda bilim adamı, avukat mühendis, işçi, yazar, gazeteci, doktor, sanatçı ve ev hanımı imzaladı. Geçtiğimiz günlerde 23 kişilik yazmanlar kurulu adına yazar Aziz Nesin'in basına açıkladığı Ekmek ve Hak Dilekçesi, özellikle son altı yıldır izlenen ekonomik politikaların emekçi insanlara yansımasını saptamakta.

Bartın Cezaevi'nde açlık grevi

BARTIN Özel Tip Cezaevi B-2 koğuşunda bulunan 50'ye yakın hükümlünün 6 Ekim 1986 tarihinden bu yana açlık grevinde oldukları bildirildi. Son derece kötü koşullarda yaşamak zorunda bırakılan hükümlülerin, çeşitli istemlerinin gerek cezaevi yönetimi, gerek idari merciler tarafından kabul edilmemesi üzerine başlattıkları açlık grevini engellemek için çeşitli baskıların yapıldığı belirtildi. Grevin daha uzun sürmesini istemeyen cezaevi yönetiminin, "doktor tavsiyesi" üzerine hükümlülerin şeker ve tuzlarını vermemeye başladığı öğrenildi.

Hükümlülerin açlık grevine yolaçan istemleri ise özetle şunlar:

"İnfaz yasasının ve yönetmeliklerin cezaevi yönetimi tarafından keyfi biçimde uygulanmasına son verilmesi; kötü yaşam koşullarını iyileştirilmesi için somut adımlar atılması; sıcak su verilerek, banyo olanağının yeniden tanınması; yemeklerin düzeltilmesi."

Uluslararası Af Örgütü, Recep Maraşlı'nın serbest bırakılması için kampanya açtı

ULUSLARARASI Af Örgütü, Recep Maraşlı'nın serbest bırakılması için kampanya açtığını ve Başbakan Özal'a bunun için mektup gönderilmesi yolunda çağrı yaptığını duyurdu.

Af Örgütü'nün Ekim 1986 tarihli aylık bülteninde yeralan yazıda, Recep Maraşlı'nın "bölücü faaliyetler" gerekçesiyle 36 yıl hapse mahkum edildiği kaydediliyor, 1983 yılında Recep Maraşlı'nın İstanbul'daki askeri bir hapisaneden Diyarbakır Askeri Cezaevine aktarıldığına dikkat çekiliyor. Af Örgütü bülteninde, Maraşlı'nın "işkence ve insanlık dışı cezaevi koşullarını protesto amacıyla, diğer tutuklularla birlikte birkaç kez açlık grevine gittiği de anımsatılarak, "1984'ün Ocak ve Şubat aylarında yapılan son açlık grevleri sırasında Recep Maraşlı cezaevi hastanesine kritik bir durumda kaldırılmıştır. Sağlığının bozuk olduğu da belirtiliyor." deniyor.

Af Örgütü açıklamasının sonunda "Lütfen, serbest bırakılması için şu adrese mektup gönderiniz: Başbakan Turgut Özal/Başbakanlık/Ankara/Türkiye" deniyor.

Pera Palas işvereni işçi paralarını zimmetle suçlanıyor

SENDİKA üyesi işçilerin yoğun baskılarla sendikadan istifaya zorlandığı ve istifa etmeyenlerin işten çıkarıldığı Pera Palas otelinde, işverenin yüzde ile çalışan işçilerin paralarını zimmetine geçirdiği açıklandı.

Toleyis Marmara Bölge Şube Başkanı Mete Koyaş 8 Ekim günü yaptığı basın toplantısında;

"- Yüzde karşılığı çalışan işçilerin yasal alacaklarının ödenmediğinin açılan davadaki bilirkişi raporuyla tesbit edildiğini,

- Yasal alacakları için dava açan tüm işçilere önce tehdit edilerek davalarını geri almaları için baskı uygulandığını, geri almayan tüm işçilerin çıkışlarının verildiğini,

- İşten çıkarılan işçilere, "Git mahkemeye ver, iki sene sonra alabilirsen, al," denerek, yasal ihbar ve kıdem tanzimatlarının da ödenmediği,

- 3 yıl önce işyerinde çoğunlukta olan sendikanın son olarak çıkarılan 70 üyesinden sonra işyerinde 10 sendikalı işçi kaldığını ve bunlar üzerinde de baskıların sürdüğünü," açıkladı.

Son olarak sendika işyeri baştemsilcisi Hüseyin Akpınar'ın da tazminatsız olarak işten çıkarıldığı, Pera Palas Otelini Süzer Şirketler Grubundan Hasan Süzer'in çalıştırdığı, işçi düşmanlığı ve zorbalığının bu boyutlara vardığı, Otelin Genel Müdürlüğünü de Mukbil Zırtıloğlu'nun yaptığı öğrenildi.

ASAF KOÇAK

Altınyıldız'da kongre sonrası atılanlar 500'ü geçti

TEKSİF Sendikası Eyüp Şube Kongresi için yapılan delege seçimlerini büyük bir farkla kazanan Altınyıldız işçileri, Kongre sonrasında başta şube başkan adayı Fettah Dönmez olmak üzere, işlerinden atılmaya başlandı. Şube kongresinden sonra geçen dört ay içinde, işveren 500 işçiyi uydurma gerekçelerle işten çıkardı. Çıkarılanların tümünün kongrede yönetime muhalif olanlardan olduğu gözlendi. Bu durumda akla ister istemez sendika işveren işbirliği geliyor. Bu arada muhalefet listesinde olan iki Bahariye Mensucat işçisi de, işyerinden aynı gerekçelerle işten atıldılar.

Apeks işyerinde direniş

MECİDİYEKÖY'de kurulu bulunan APEKS işyerinde işverenin işçilerin yakacak yardımlarını çeşitli başvurularına karşın ödememesi üzerine, direniş başlatıldı. Yaklaşık 50 işçinin çalıştığı işyerinde günlerce üretimi durduran işçiler, işverenin işbaşı çağrılarını reddederek, "Ya parayı vereceksin, ya da iş yok" biçiminde konuştular. İşverene ücret ödeme borcunu hatırlatan işçiler, ücret ödeme borcunu yerine getirmeyen işverene karşı iş yapma borçlarının bulunmadığını belirterek, bunun aynı zamanda yasa gereği olduğunu da dile getirdiler.

İşçilerin tümünün katıldığı direniş karşısında, işverenin yakacak yardımını ödemeyi kabul ettiği ve ödemenin yapılmasından sonra da işçilerin yeniden işbaşı yaptığı öğrenildi.

Teletaş'da çalışma koşulları düzeltilmelidir

TELETAŞ A.Ş'nin Ümraniye'deki fabrikasında çalışan iki bin dolayındaki işçiden biriyim. Fabrikamızdaki çalışma koşulları, "çağdaş" teknolojiye inat, oldukça ilkeldir. Uzun soluklu, sabırlı ve sistemli çabalarımızla değiştirebileceğimizi bildiğimiz çalışma koşullarımızı şöyle özetleyebilirim:

Başvuru sonucu işe alınan işçi, 6 aylık bir deneme süresi içinde emniyetten ve sıkıyönetimden gelen raporlara göre işe kabul edilmekte ya da tekrar işsizler ordusuna dönmektedir. Deneme süresi başında işçiye doldurtulan form ile, işçi "işveren tarafından kendisine verilecek her türlü işi yapacağını, tersi durumda işten çıkarılmayı kabul ettiğini" belgelemektedir.

Bu yolla kayıtsız koşulsuz patronun insafına kalan işçilerin büyük çoğunluğu lehim işinde çalışmaktadır. Hemen hiçbir sağlık önlemi alınmadığından ve belirli aralıklarla da olsa sağlık kontrolü yapılmadığından, kanımızda kurşun oranı artmakta, aramızda sık sık hafif kurşun zehirlenmeleri görülmektedir. Fabrikamızda yaygın bir diğer rahatsızlık da göz bozukluklarıdır.

Fabrikamızda, özel bir firma tarafından hazırlanarak verilen öğle yemeğinden sık sık böcek çıkmakta, ne tür olduğunu anlayamadığımız bir yağ ile yapılan yemekler mide ve barsaklarımızı bozmaktadır.

İçine sokulduğumuz "yarışma" sonucu bir yandan üretim ve stoklar artarken, aramızda ayrılık körüklenmekte, öte yandan, ücretler keyfi olarak belirlenmektedir. Çalışma koşullarından hoşnut olmayan ve bunu belli eden arkadaşlarımız halen ortalama ücretin yüzde 40 kadar altında maaş almaktadır.

"Ben burada olduğum sürece bu fabrikaya sendika giremez," sözüyle tanınan Fikret Yücel'in genel müdürlük yaptığı fabrikamızda sendika yoktur. Sendikasızlığımızın en önemli nedeni, çoğu arkadaşımızın genç ve deneyimsiz olmasıdır. Ancak yaşananlar deneyimimizi arttırmakta, birliğin ve sendikal mücadelenin önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır.

TELETAŞ İşçileri

Tekel'de işçi hakları gaspediliyor

Tekel'in Bomonti Bira Fabrikası işçilerinin sözleşmeden doğan bazı hakları iki aydır verilmiyor. Toplu sözleşmenin 78.maddesine göre, işçilere,bilfiil çalıştıkları her iş günü için bir paket Bafra sigarası verilmesi gerekiyor. Tekel işvereni, işçilerin resmi tatil günleri çalışmalarını yok sayarak, bu haklarını vermiyor. Tek Gıda-İş'in 4 No'lu Şubesine bağlı işyerindeki işçiler, bu sorun için başvurdukları zaman, sendikadan olumlu bir yanıt alamadılar.

Bu arada, yine aynı işyerinde, kart kapısında denetim için memurlardan sonra işçilerin görevlendirilmesi de işçiler arasında tedirginlik yarattı. İşçiler, işverenin bu uygulamayı işçiler arasında çatışma yaratmak için başlattığını belirttiler.

Antalya Ferro Krom işyerlerinde baskılar

ETİBANK'a bağlı olarak faaliyet gösteren ve Antalya'da kurulu bulunan Ferro Krom işyerlerinde çalışan işçilere yoğun psikolojik baskılar uygulandığı açıklandı. İşçiler yaptıkları açıklamada, işyerinde sürekli olarak ünitelerin değiştirildiğini ve böylece ücret farklılıkları yaratıldığını, bunun için işçilerin yazılı onaylarının bile alınmadığını bildirdiler. Ünitesi değiştirilen işçilerin, bu ünitede işkazası geçirmeleri durumunda ise işverenin tavrının tam bir vurdumduymazlık biçiminde olduğunu belirten işçiler, yazılı onay alınmadan gönderildiği için, işverenin rahatça, "Sen neden o bölümde çalışıyorsun?" biçiminde konuşabildiğini, hatta işçiyi disiplin kuruluna vererek, suçlu çıkardığını dile getirdiler.

İETT işçileri sendikal demokrasinin onurlu takipçisi

1980'den sonra Türkiye'de sendikalara, özellikle demokratik sendikacılığa getirilen yasaklar, kısıtlamalar İETT işçilerini de etkiledi. Grev yasağı, YHK, hükümetin baskıları 1980 öncesi kazanılan işçi haklarını büyük ölçüde ortadan kaldırdı. Bu olgunun İETT işçilerine ücretlerden yemek, sağlık, giyim ve diğer sosyal haklara varan kısıtlamalar olarak yansıtılması, işçiler arasında gittikçe artan tedirginliklere ve tepkilere yolaçtı.

İETT işçileri en azından insan onuruna yakışacak bazı hakların kısıtlı koşullara karşın geri alınabileceği, varolan sendikal çalışmanın yetersiz olduğu, demokrat, dürüst ve işçi haklarından yana bir sendika yönetiminin iş başına gelmesiyle daha iyi haklar alınabileceği, işçi hakları daha net ve kararlı savunulabildiği zaman önemli kazanımlar elde edilebileceği inancıyla, garajlarda çalışmalara başlandığı anlaşılmaktadır.

Bu haklı çalışma ve çabalar işçiler arasında sempati uyandırırken, ortak hakların savunulması konusunda geniş bir birliktelik ve kararlı adımlar atıldı. Şimdiki şube yönetimine seçenek olarak sendikal demokrasiyi savunan işçiler işyerlerindeki delege seçimlerini farklı biçimde kazanarak, demokratik sendikacılık için demokrat bir yönetimin zeminini oluşturdular. Özellikle Şişli, Levent garajlarındaki işyeri delege seçimlerini ezici çoğunlukla demokrat işçilerin alması, Topkapı ve Bağlarbaşı garajlarından da demokrat işçilerin desteğinin kazanılması, 4 Ekim'de yapılan İETT Taşıtlar Şubesi Kongresinde demokratların seçimleri kazanmasında etkili ve belirleyici oldu.

Kongre'de yapılan seçimler sonucunda, Mehmet Ali Tunçdemir şube başkanlığına, Nazım Bilge şube sekreterliğine, Ekrem Türkmen mali sekreterliğe seçildiler.

Basisen Genel Başkanı FIET Bankacılık Komitesine seçildi

KISA ADI FİET olan ve tüm batı ülkelerindeki ve dünyadaki 15 milyon banka, sigorta ve büro işçisini temsil eden Uluslararası Federasyonun 13-18 Ekim 1986 tarihlerinde Cenevre'de yapılan 5. Avrupa Genel Kurulu'na katılan Basisen Sendikası Genel Başkanı Metin Tiryakioğlu, kuruluşun Bankacılık Komitesine seçildi.

Genel Kurul'da Avrupa'nın Kalkınması, Barış, Silahsızlanma ve İşçi Hakları ile diğer ekonomik ve siyasal sorunlar görüşüldü. Toplantının Avrupanın Kalkınması başlığı altında görüşülen bölümünde şu görüşlere yer verildi:

"...ülkelerin kalkınma rakamları, yanlızca ekonomik göstergelerle ölçülemez. Eğer bir ülkede işsizlik varsa, gelir dağılımı düzelmiyorsa istihdam biçimleri işçiler aleyhine değiştiriliyorsa, siyasal iktidar ve işverenler sendikal haklara karşı baskı uyguluyorsa, o ülkede gerçek bir kalkınmadan sözedilemez."

Barış, silahsızlanma ve işçi hakları konusunda işe şu noktalara değinildi:

"Askeri harcamaların mümkün olduğu kadar kısılarak sosyal harcamaların artırılması ve gelir dağılımındaki dengesizliklerin bu yöntemle de düzeltilmesi zorunludur. Kaldı ki bir ülkede sosyal ve ekonomik kalkınma olsa bile, eğer barış ve silahsızlanma yoksa, ülkenin yurttaşları sürekli savaş tehditi altında yaşayacakları için o ülkeler kalkınmanın huzurunu göremeyeceklerdir."

Çelik-İş İstanbul Şube Kongresi tehdit altında yapıldı

ÇELİK-İŞ Sendikası İstanbul Şubesi'nin 18 Ekim'de yapılan genel kurulu gerek divan başkanı Mehmet Vural, gerekse şube başkanı Muzaffer Gökçeoğlu'nun, "İtirazlarınızı sürdürürseniz emniyet kuvvetlerini çağırırız!" tehditleri altında yapıldı. Genel kurul sonunda yapılan seçimleri de Gökçeoğlu ekibi "aldı".

Genel kurulda gündem gereği sözalan bir delege, yaptığı konuşmada, delegelerin kongre öncesi satın alındığını, şube yönetiminin etkin olduğu 60 kişilik bir işyerine 11 delegelik verirken, 600 işçinin çalıştığı Auer işyerine 15 delegelik verdiğini belirtti.

Seçimler sonucunda Muzaffer Gökçeoğlu yeniden başkan olurken, Rafet Korkmazel şube sekreterliğine, Şenel Oğuz ise örgütlenme sekreterliğine getirildi.

MUHALEFET NEDEN BAŞARISIZDI?

Çelik-İş İstanbul Şubesinin yönetiminde, ömründe işçilik bile yapmamış kişiler var. Sendika bu durumda, yönetimde biri emekli polis memuru, birisi kamyon şoförü olan ve aralarında akrabalık ilişkileri bulunan adeta bir aile sendikası. Bu yönetime işçiler uzun süredir tepki duyuyorlardı ve etkin bir muhalefet oluşturma çabaları içine girmişlerdi. Muhalefet genel kurulda başarılı olamadı. Bunun şu anki yönetimin çok "becerikli" olmasına dayanan nedenleri var kuşkusuz. Ama başarısızlığın nedenleri arasında, muhalefeti ilgilendiren yanlarda azımsanmayacak denli çok. En başta genel kurula iyi hazırlanılmamış olması geliyor. Disiplin içinde olmayan, birbirinden bağımsız davranan kişilerden oluşan, üstelik gücünü abartan muhalefet, seçimlerin kaybedileceğini, son ana kadar adeta görmek istemedi. Bir diğer unsur ise, muhalefetin başkan adayının Muzaffer Gökçeoğlu'nun bir türevi olmasıydı. Tabandaki delegelere Muzaffer Gökçeoğlu'ndan ayrılığı belirsiz bir adayın sunulması bir bakıma muhalefetin inandırıcılığı konusunda kuşkular uyandırdı. Konuşmacıların iyi bir etki bırakmaması, diğer delegelerle uzlaşmaz bir tutum seçilmesini de bu etkenler arasında sıralamak mümkün.

Kongre sonrası büromuza gelen muhalefet temsilcileri Kipsan işyerinden 8 kişinin işten atıldıklarını açıkladılar. İşten atılanların tümü delege, aralarında şube sekreter adayı Hasan Türgürsül, Kipsan baştemsilcisi Hüseyin Coşan ve temsilci Saim Demir de bulunuyor. Ayrıca Kadıköy şubenin ayın 25'inde yapılması gereken kongresi de genel merkez tarafından süresiz ertelendi.

Ünilever'de önemli kazanımlar

ÖZ GIDA-İŞ Sendikası ile Ünilever işvereni arasında bağıtlanan toplu iş sözleşmesiyle, çalışanlara önemli kazanımlar sağlandı. Sözleşmeyle en az işçi ücreti 155.000 liraya yükselirken en çok işçi ücreti de 240.000 lira oldu. Öte yandan 12 Eylül 1980'den sonra yürürlüğe sokulan Yüksek Hakem Kurulu ilkeleri de sözleşmeden kaldırılarak, işgüvencesi konusunda yeni hükümler getirildi.

İşgüvencesine ilişkin maddeler arasında, "Sendika yöneticileri ve temsilciler için nakil esasının kaldırılması, disiplin kurulunda başkan olarak görev yapan işveren temsilcisinin oyunun ikiden bire indirilmesi ve işverenle işçi tarafının oylarının eşitlenmesi, yüz kızartıcı suçlar dışında 6 aya kadar olan tutukluluk süresinde işçinin iş sözleşmesinin feshedilmeyeceği ve bu sürede işçinin ailesine ücretin yüzde 50'si tutarında ödeme yapılması," gibi hükümler bulunuyor.

İşyerinde iş gruplandırılması sistemi bulunmasına karşın toplu sözleşmeyle ücretlere seyyanen zam yapıldı. Buna göre 1. yıl yüzde 40 arttı 15.000.-TL, 2. yıl yüzde 25 arttı 12.500.-TL ücret zammı sağlanmış oldu. Yanı sıra sosyal haklar çerçevesinde yakacak yardımı 110.000.-TL'ye izin parası 130.000.-TL'ye çıkarıldı. İşçi sağlığı-iş güvenliği açısından en önemli kazanım ise, iş kazası geçiren işçinin ailesine, ölüm halinde diğer yasal hakları saklı kalmak kaydıyla 1 milyon TL. tazminat ödenmesine ilişkin.

Öz İplik-İş ile Hasköy Yün İplik arasında toplu sözleşme imzalandı

ÖZ İPLİK-İŞ Sendikası ile Hasköy Yün İplik Fabrikası arasında 1.9.1986-31.8.1988 dönemlerini kapsayan toplu iş sözleşmesi imzalandı.

Yapılan sözleşmeyle, 1.yıl için ücretlere 33 bin, ayrıca asgari ücretin üstünde çalışan işçilere bu zamma ek olarak 7 bin lira fazla zam yapıldı. 2 yıl için yapılan zam ise, seyyanen 35 bin lira. Eğitim ödeneği adı altında işçilerin ilkokulda okuyan çocukları için her yıl 15 bin, orta-lisede okuyanlar için 20 bin ve yüksek okulda okuyanlara da 25 bin lira net yardım yapıldı. Ayrıca gezi ve spor için her yıl 5 bin lira net yardım ilk göze çarpanlar arasında. Sözleşmenin bir ilginç maddesiyle de, işe yeni giren işçiler asgari ücret olarak kanunda belirtilenden yüzde 15 daha fazla bir ücretle işe başlama hakkı alınmış. Son altı yılda işçilerden alınan bir demokratik hak kısmi de olsa geri getirilmiş. Disiplin kurulunun oluşumuna taraflar eşit sayıda katılıyor, ancak başkanlık sıra ile işveren ve sendika arasında paylaştırılıyor. İşten çıkarmalarda en az 4 üyenin atılma yönünde oy kullanması gerektiği düşünülürse, alınan bu hakkın hiç de azımsanmayacak bir düzeyde olduğu ortaya çıkıyor. İşçi sınıfının başına bela olan bir konu da bu sözleşmede bertaraf edilmiş. İşyerinde işveren işçilerin yerini değiştirdiğinde, bu durum Özel Hakem tarafından sabit görülürse, işveren çalıştırdığı her gün için yüzde 100 zamlı ücret ödemek zorunda kalacak.

Otomobil-İş İzmir Şube Kongresi yapıldı

Otomobil-İş İzmir şube 3. Olağan Kongresi yapıldı. 5 Ekim'de yapılan kongrede Selami Kaba yeniden şube başkanlığına seçilirken, yönetim kurulu üyeliklerine de Arif Kaya, Ali Selvi, Erol Çetin ve Bülent Alkan seçildiler.

Tek liste olarak gidilen kongreye yoğun ilgi olduğu gözlendi. Selami Kaba yaptığı konuşmada, "Kapitalizmin iç çelişkileri nedeniyle dünyada ve ülkemizde ekonomik bunalım gün geçtikçe artmakta, bu bunalımın faturası ise çokuluslu şirketler ve işbirlikçileri yararına işçi sınıfına çıkarılmak istenmektedir. Ülkemizde de 12 Eylül'le birlikte bu durum somut bir biçimde yaşanmıştır. Sendikal haklarımız elimizden alınmış ve çıkarılan sendikalar yasası ile sadece işverenlerin ekmeğine yağ sürülmüştür. Öyle ki patronlar İstanbul'un lüks otellerinde, "nice 12 Eylül'lere" diye kadeh kaldırır hale gelmişlerdir," dedi.

Kaba konuşmasında Otomobil-İş'in demokrasi mücadelesindeki yerine de değinerek, demokrasinin ancak örgütlü mücadeleyle kazanılabileceğini ve demokratik mücadeleyle ekonomik mücadelenin birbirinden koparılamayacağını belirtti. İşçi sınıfının çıkarlarının sınıf ve kitle sendikacılığı temelinde, işçi sınıfının sendikal birliğinin kurulmasıyla mümkün olduğunu da vurgulayan Kaba, egemen güçlerin ancak kitlesel mücadeleyle dizginlenebileceğini belirtti.

Nuh Kuşçulu ve kardeşlerinin fabrikasında işçilere yol veriliyor

NUH KUŞÇULU ve kardeşlerinin fabrikalarında 107 işçinin iş akitleri feshedildi, işçilerin ihbar tazminatları ve ücretleri ödendi, ancak kıdem tazminatları henüz verilmedi.

Pendik Dolayoba'da kurulu Tam Cam Oto Cam Sanayi A.Ş'de çalışan 150 işçiden 107'si hemen çıkarıldı, kalan 43 işçi siparişleri tamamlamak için "şimdilik" kaldı.

İşveren daha önceden de yaz başında 14 işçiyi çıkarmış ve kıdem tazminatlarını ödemişti. Kendisi ile konuştuğumuz işyeri baştemsilcisi Mustafa Çeşme bu konuda şunları söyledi: "Fabrikamızın sahipleri Ahmet-İbrahim-Nuh Kuşçulu kardeşlerdir. Daha önce yönetim Nuh Kuşçulu'da idi; ancak yönetim daha sonra kardeşi İbrahim Kuşçulu'ya geçince, kardeşler arası kavga başladı. Sonunda da bu kavganın kabağı bizim başımızda patladı. İşveren, "param yok" diyerek işçileri çıkarıyor, kıdem tazminatlarımızı ödemiyor. Oysa ki fabrikamızın hemen yanında bir Ampul fabrikası kuruyor. Hani para yoktu? Biz bu senaryoyu daha önce de başka işyerlerinde gördük. Bize gelince hep para biter."

Zeki Erkut / DÜNYA BARIŞ KONGRESİ-
32. sayfadan sürüyor...

Konferans boyunca kimse yalnızlık çekmedi. Kimse bir diğeri tarafından anlaşılmadığından yakınmadı. İngilizlerle bölünmüş İrlanda'nın delegeleri, İran'lılarla Iraklılar, Kıbrıslı Türklerle Kıbrıslı Rumlar, Türkiyeli barışçılarla Yunanlı barışçılar açık yürekli ve ayrıntılı tartışmalarla birbirlerine yaklaştılar, bugünün ve geleceğin tüm kuşakları için birlikte mücadele etmeye bir kez daha and içtiler. Konferans, tüm barışçılara yeni bir enerji kazandırdı, yeni bir ufuk açtı. Dünyamızın geçirdiği bu kritik dönemde insanlığın tek seçeneği, umudu olan barış ülküsüne bağlılığını bir kat daha arttırdı.

Kongre sonunda bu olgu "Kopenhag Çağrısı" adlı belgeye de yansıdı. Belgede özetle şu görüşlere yer verildi:

"Silahlanma yarışını dünyada durdurup uzaya sıçratmamak için, nükleer silahın her çeşidini ortadan kaldırmak için nükleer denemelerin tümüyle durdurulmasını, Yıldız Savaşları planlarına son verilmesini istiyoruz."

Sonuç olarak belirtmek gerekirse, "Barışı ve insanlığın geleceğini korumak" belgisi altında Kopenhag'da çalışmalarını tamamlayan Kongre, kendi geleceği üzerine kumar oynanmasına boyun eğmeyi reddeden tüm insanlara barıştan yana-savaş karşıtı potansiyeli aktifleştirme sorumluluğu yüklemiştir. ●

GÜN
Aylık Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

Sahibi: **Sami Alptekin** ● Yazıişleri Müdürü: **İdris Lütfü Melek** ● İşletme Müdürü: **Mustafa Karakuş** ● Sendika ve İşçi Sorunları Danışmanı: **Özcan Kesgeç** ● Yönetim Yeri: 856. Sokak, 3/502, Konak-İzmir ● İstanbul Bürosu: **Taner Renda-Fuat Uğur**, Asmalı Çeşme Sokak, Nazif İşhanı, 14/2, Binbirdirek-İstanbul ● Ankara Bürosu: **Cemil Turan**, Menekşe Sokak, 27/5, Kızılay-Ankara ● Kıbrıs Temsilciliği **Zeki Erkut** ● Abone Koşulları: Yurtiçi/Yıllık 2000 lira-Yurtdışı/Yıllık 20 DM-Yurtdışı tek sayı 2 DM ● Dizgi: Özün Yayıncılık, Film: Çizgi Grafik, Baskı: Numune Basımevi ● Dağıtım: Etkin Dağıtım ●

Barışı ve insanlığın geleceğini korumak için

Dünya Barış Kongresi

1986 ULUSLARARASI Barış Yılı nedeniyle 15-19 Ekim tarihleri arasında Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da "Barışı ve İnsanlığın Geleceğini Korumak" önermesi altında toplanan Dünya Barış Kongresi sona erdi.

134 ülkeden 2500'ü aşkın delege ve konuğun katıldığı Kongre, bir grup barış karşıtı-antisovyet gencin taşkınlıklarıyla başladı. Bu grubun, Kongre Başkanı Hermod Lannung'un kongrenin açılış konuşmasını yapmaya hazılanırken giriştiği pankart açma, slogan atma gibi bir dizi eylemleri, bir kısım delege ve konuk için Danimarka hükümetinin vize barikatıyla birleştirilince, barış düşmanlarının ne denli telaşa düştükleri kendiliğinden ortaya çıkıyordu. Nitekim Kopenghag'da olduğumuz günlerde yerel sağ gazetelerde bedeli yüzbinlerce Danimarka Kronu ile ifade edilen tam boy kongre karşıtı reklamların yeralması da bunu doğrulamaktadır.

Ne var ki dünyanın dört bir yanından dilleri, ırkları, dinleri farklı ama, tümünün de yüreği barış için çarpan binlerce delegenin soğukkanlı, sorumlu ama, kuru gürültüye pabuç bırakmayan direnişleri, Kongre'yi sabote etmeye çalışan grubun niyetlerini boşa çıkardı. Örneğin İngiltere'de ikamet eden Ukrayna'lıların Çernobil olayından hareket ederek, antisovyet ve antikomünist kampanyayı yaymaya çalıştıkları ve Kongre çalışmalarının yapıldığı "Bella Centre"nin önünde konaklayan bir grup "davetsiz konuğun" yalnızca Avrupa'nın nükleer silahlardan arındırılması konusunda imza toplamaya çalıştıkları hemen göze çarpan girişimler arasında sayılabilir. Bu arada Kongrenin son günü şehir merkezinde-Radhuspladsen'de yeralan ve yüzbinlerce kişinin katıldığı Barış Yürüyüşü'nü de sabote etmeye çalıştıkları ve yer yer polisin müdahalesine yol açtıkları da kaydedilmeye değer bir noktadır.

KONGRE TARİHSEL BİR DÖNEMDE TOPLANDI

Kongrenin yaklaşık 18 ay önce başlayan hazırlık çalışmalarına karşılık gelen dönemle Kongre'nin yapıldığı dönem arasında dünyamızdaki gelişmeler tüm insanlığın topyekün yok olması sonucunu getirecek nükeer bir savaş tehlikesinin ortadan kalkmadığını gösteriyor. Nitekim Kongre'deki forumlar ile daha küçük boyutlu yuvarlak masa çalışmaları sırasında, ABD yönetiminin nükleer denemeleri sürdürdüğü ve dünya halkları üzerinde askersel üstünlük elde etmek için Lübnan'dan Nikaragua'ya, Libya'dan Basra Körfezine ve oradan da dünyanın pekçok yöresine kadar uzanan bir coğrafya içinde ulusların egemenliklerini ve uluslararası anlaşmaları hiçe sayan ve gerginlik tırmandıran terörist bir politika izlediği pekçok kez dile getirildi.

Bunlar kadar önemli ve üzerinde sıkça durulan noktaların başında ise Kongre'nin arifesinde somut bir sonuca varılamayan Gorbaçov-Reagan Reykjavik görüşmesi geliyordu. KonuşmacılaReykjavik görüşmesinin hemen ardından yapılan Dünya Barış Kongresinde ele alınan konuları sıcak tartışmalarla incelerken, Sovyetlerin hem 1986 Dünya Barış Yılı içinde yapmış olduğu önerilere tam destek vermişler, hem de Reykjavik'te yapmış olduğu kapsamlı önerilere sahip çıkmışlardır.

Kıbrıslı Türk ve Rum delegeler Dünya Barış Kongresi'nde Ayakta somdan ikinci, Zeki Erkut

ÇOK SORUNLU BİR DÜNYA

Kent merkezinden 40 km. kadar uzakta ve uluslararası fuar amaçları için inşa edilmiş olan Bella Centre'nin dış kapısında bekleşen davetsiz konuklardan merkezde kurulan standlardan ve forumlarda dile getirilenlerden dünyamızın ne denli sorunlarla karşı karşıya olduğunu görmek olasıydı. İran-Irak savaşının sona ermesi için ortak imza toplayan İran ve Iraklılardan tutunuz da, Umman Sultanlığının zulmünü protesto edenlere Güney Afrika'daki ırkçı rejimi protesto edenlerden doğanın korunması için barışı savunan Yeşillere, Batı Sahra'da dövüşen Polisario Cephesi'nden İrlanda'ya ve adını çok seyrek, hatta hiç işitmediğimiz ülkelere kadar çoğaltabileceğimiz örneklerle dünyamız yüzlerce sorunla karşı karşıya bulunuyor. İnsanın bunları dinledikçe ürpermemesi olası değildi. "Silahsızlanma","Barış ve Ulusal Kurtuluş Hareketleri", "Barış ve İnsan Hakları," "Silahsızlanma ve Kalkınma" başlığı altında yapılan konuşmalarda delegeler bölgesel-ulusal sorunları dile getirirlerken, bu sorunların başlıca sorumlusunun sermaye-sömürü güçleri ve onların iktidarları olduğuna işaret ediyorlar, konuşmalarını şu sözlerle bağlıyorlardı: "Yine de hiçbir şey dünyadaki gerginliğin artmasından ve kaderimizin savaş mı yoksa barış mı sorusuna bağlı olmasından daha korkunç değildir.'"

• 31.sayfada sürüyor...

ZEKİ ERKUT